ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Τεύχος 63, Σεπτέμβριος 2000

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

◆ Θέσεις της ΓΣΕΕ για την αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την καταπολέμηση της ανεργίας
◆ Συμπληρωματικό κείμενο της ΓΣΕΕ για τις πολιτικές απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας
◆ Παρατηρήσεις της ΓΣΕΕ επί του κειμένου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναφορικά με τις προτεινόμενες αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις ◆ Η απασχόληση το 1999

Σημείωμα Σύνταξης

Η ανεργία στη χώρα μας με βάση τα επίσημα στοιχεία για το 1999 υπερβαίνει τις 500.000 (11,7 %) και όλα δείχνουν ότι ενισχύονται οι δυσοίωνες προβλέψεις, παρά τις αντίθετες εξαγγελίες των φορέων που εφαρμόζουν πολιτικές απασχόλησης. Η ΓΣΕΕ στα πλαίσια της πρωτοβουλίας της για ανοιχτό διάλογο με όλους τους κοινωνικούς φορείς για τα ζητήματα των εργασιακών σχέσεων διατυπώνει τη θέση της για την αγορά εργασίας τις εργασιακές σχέσεις και την απασχόληση. Θεωρεί, ότι οι προτάσεις της κυβέρνησης δεν αντιμετωπίζουν αλλά επιδεινώνουν το πρόβλημα και επισημαίνει, ότι βασικός μοχλός αντιμετώπισης της ανεργίας, αποτελεί η αναβάθμιση της ποιοτικής διάστασης της παραγωγικής διαδικασίας και όχι η υποβάθμιση των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων, με παράλληλη μείωση του ήδη χαμηλού κόστους εργασίας. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος, παρουσιάζει τα κείμενα στα οποία εμπεριέχεται η συνολική πρόταση της ΓΣΕΕ, για την αγορά εργασίας, συμβάλλοντας σε ένα ανοιχτό διάλογο με ολόκληρη τη κοινωνία και τους κοινωνικούς φορείς. Επιπλέον η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος παρουσιάζει άρθρο σχετικά με τις μεταβολές της απασχόλησης και της ανεργίας το 1999.

Θέσεις της ΓΣΕΕ για την αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την καταπολέμηση της ανεργίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1/ Εισαγωγή

2/ Αποτίμηση των πολιτικών καταπολέμησης της ανεργίας

3/ Οι άξονες στρατηγικής της Γ.Σ.Ε.Ε.

4/ Η σύνδεση ανάπτυξης και απασχόλησης

5/ Η προσέγγιση των συνδικάτων για τις ασκούμενες πολιτικές στην αγορά εργασίας

6/ Αίτια της αύξησης της ανεργίας και η πορεία της οικονομίας

7/ Προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. για τις πολιτικές μείωσης της ανεργίας

8/ Η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων δεν καταπολεμά την ανεργία

9/ 35ωρο χωρίς μείωση αποδοχών για την αντιμετώπιση της ανεργίας

10/ Συνταξιοδότηση με 35ετία χωρίς όριο ηλικίας

11/ Επίλογος

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή την πρόσκληση της Κυβέρνησης σε Διάλογο για την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας η Γ.Σ.Ε.Ε. καταθέτει τη δική της συνολική πρόταση για την αγορά εργασίας, την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και τις εργασιακές σχέσεις .

Κεντρική θέση της Γ.Σ.Ε.Ε. είναι ότι:

Η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και επομένως της ανταγωνιστικότητάς της, που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της μεγέθυνσης του προϊόντος και την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης, δεν μπορεί να είναι συνάρτηση της επιβάρυνσης των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων της εργασίας, με τη διαμόρφωση συνθηκών απασχόλησης φτηνού εργατικού δυναμικού.

Ένας θετικός προσανατολισμός της οικονομίας και μια πορεία πραγματικής σύγκλισης, δεν απαιτούν μόνο την εισαγωγή και χρήση νέων τεχνολογιών, αλλά απαιτούν και μια σταθερή πορεία αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, καθώς και την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και ζωής για τους εργαζόμενους.

2.Πολιτικές απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας

Περισσότερο από είκοσι χρόνια οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν πρωτοφανή επίπεδα ανεργίας. Ουσιαστικά η πολιτική δέσμευση των κυβερνήσεων - συχνά περιβλημένη με τη μορφή της συνταγματικής πρόβλεψης, όπως στο ελληνικό Σύνταγμα, -έχει καταστεί ανενεργός. Στη δεκαετία του 1990 παρατηρήθηκε αναστροφή των στόχων και των μέσων της οικονομικής πολιτικής: η καταπολέμηση της ανεργίας και η εξασφάλιση της πλήρους απασχόλησης από στόχοι υψηλής προτεραιότητας μεταβλήθηκαν με τρόπο που η υψηλή ανεργία αποτέλεσε το μέσο για τη βελτίωση των δημοσίων ελλειμμάτων, των ελλειμμάτων του ισοζυγίου και την αύξηση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων. Το ενδιαφέρον για τα εντεινόμενα φαινόμενα του κοινωνικού αποκλεισμού, της φτώχειας, των περιφερειακών ανισοτήτων και της καταστροφής του περιβάλλοντος, παραμένει σ'ένα επίπεδο διακηρυκτικών προθέσεων, χωρίς να έχει προκαλέσει την αποτελεσματική ανάπτυξη πολιτικών. Τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων - ένα από τα οποία είναι και το δικαίωμα στην εργασία - συρρικνώνονται προς όφελος της ελευθερίας κινήσεων του επιχειρηματικού κεφαλαίου.

Οι πολιτικές αυτές επιλογές που έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα και την Ευρώπη έχουν αποδειχθεί όχι μόνον κοινωνικά άδικες, αλλά και ουσιαστικά ατελέσφορες: Ουσιαστικά έχουν αποτύχει να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις μιας βιώσιμης ανάπτυξης, να εξασφαλίσουν και να εκσυγχρονίσουν την παραγωγική βάση των οικονομιών, παρά τη μονόπλευρη μεταφορά και την εξωτερίκευση του κοστους των προσαρμογών σε βάρος των εργαζομένων, των ανέργων, των πολιτών.

Στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το υψηλό ποσοστό ανεργίας, πλήττει περισσότερο τους μισθωτούς, εξαιτίας των υψηλών ποσοστών αυταποασχολουμένων και αγροτών που διατηρούνται στην ελληνική κοινωνία.Επιπλέον, το ποσοστό των ανέργων μακράς διαρκείας στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την άλλη πλευρά, το δίκτυο κοινωνικής προστασίας παραμένει υποτυπώδες και σε μεγάλη απόσταση από τα αντίστοιχα των ευρωπαϊκών χωρών. Τα επιδόματα ανεργίας, αν εξετασθούν από την άποψη των κατηγοριών ανέργων που καλύπτουν, τη διάρκειά τους και το ύψος τους, δεν προσφέρουν παρά υποτυπώδη ενίσχυση στους ανέργους και στις οικογένειές τους και καθιστούν την προοπτική της ανεργίας και τη βίωσή της ακόμη περισσότερο οδυνηρή. Τα συμπληρωματικά επιδόματα ανεργίας απουσιάζουν πλήρως, αφήνοντας πλήρως εκτεθειμένους τους μακροχρόνιους άνεργους. Η Ελλάδα, παρά τους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραμένει διεθνώς στις χαμηλότερες θέσεις σε σχέση με τις δαπάνες για πολιτικές που αναφέρονται στην αγορά εργασίας.

Η εγκατάλειψη πολιτικών πλήρους δικαιώματος στην εργασία που συνοδεύει την εγκατάλειψη πολιτικών πλήρους απασχόλησης, σηματοδοτεί τη μετατροπή ενός κοινωνικού δικαιώματος σε ατομικό προνόμιο. Η τάση αυτή ενισχύεται με τη μονομερή ενίσχυση των λεγομένων "ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης", στις οποίες έχει μεταφερθεί το βάρος για την αντιμετώπιση της ανεργίας.

Η διεθνής εμπειρία, η οποία αποτυπώνεται πλέον και σε θέσεις διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΟΣΑ και η ΕΕ, δείχνει ότι οι πολιτικές αυτές μπορούν να δώσουν θετικά αποτελέσματα μόνο εφόσον συνοδεύουν μια πολιτική μακροοικονομικού χαρακτήρα που εξασφαλίζει υψηλά επίπεδα απασχόλησης. Επιπλέον, η διεθνής εμπειρία, αλλά και η ελληνική από την εξαιρετικά περιορισμένη αποτελεσματικότητα των πολιτικών αυτών και τα ποικίλα προβλήματα δυσλειτουργίας και καταστρατηγήσεων που έχουν παρουσιασθεί, δείχνει ότι η εφαρμογή των πολιτικών αυτών απαιτεί ορισμένες προϋποθέσεις, πέρα από την αναπτυξιακή μακροοικονομική πολιτική.

Προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης των ανέργων, όπως και την αποτελεσματική λειτουργία γραφείων τοποθέτησης των ανέργων, τη συμπληρωματικότητα και τη συνοχή μεταξύ των επιμέρους πολιτικών και την αποσαφήνιση των στόχων των προγραμμάτων και των πολιτικών. Προϋποθέτει την ένταξή τους σε ένα γενικότερο σύστημα ανάπτυξης και απασχόλησης. Μέχρι στιγμής αυτές οι προϋποθέσεις δεν είναι παρούσες στην Ελλάδα. Αντίθετα, διακρίνουμε την αποσπασματικότητα, την προσαρμογή χωρίς προγραμματισμό και χωρίς μελέτη των επιπτώσεων, τον "πυροσβεστικό" χαρακτήρα, όταν τα προβλήματα διογκώνονται.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. εκτιμά ότι οι πολιτικές της Κυβέρνησης που ασκήθηκαν μέχρι σήμερα δεν απέδωσαν. Γι'αυτό η ανεργία σήμερα έχει αυξηθεί σε πρωτοφανή ποσοστά σε σχέση με όλη την μεταπολεμική περίοδο, παρά το γεγονός ότι διατέθηκαν το πρώτο και δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξε πολλαπλάσια χρήματα από αυτά που πρόκειται να διατεθούν με το τρίτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης. Κατά συνέπεια προκύπτει η ανάγκη πρώτα απ' όλα του απολογισμού της κυβέρνησης, της ανάληψης της ευθύνης για την αποτυχία αυτών των πολιτικών που στηρίχτηκαν

κύρια στην επιδότηση της εργασίας και του ριζικού αναπροσανατολισμού των ασκουμένων πολιτικών.

3. Οι άξονες στρατηγικής της ΓΣΕΕ

Για τη Γ.Σ.Ε.Ε. η καταπολέμηση της ανεργίας αποτελεί ζήτημα κύριας προτεραιότητας.

Δεδομένου ότι η όξυνση της ανεργίας αποτελεί κοινό ευρωπαϊκό πρόβλημα και συνδέεται με τις πολιτικές που ακολουθούνται στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο της ονομαστικής σύγκλισης των οικονομιών των χωρών της ΕΕ, με κριτήρια τη μείωση των ελλειμμάτων, του δημόσιου χρέους και του πληθωρισμού, και με παντελή έλλειψη κριτηρίων για την ανάπτυξη, την παραγωγικότητα, την απασχόληση και την ανεργία, η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας απαιτεί την αλλαγή του συσχετισμού των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Για το λόγο αυτό το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα επιδιώκει τη διαμόρφωση ενός μαζικού και αποτελεσματικού πανευρωπαϊκού συνδικαλιστικού κινήματος, ικανού να αγωνιστεί για τη δημιουργία των προϋποθέσεων για μια Ευρώπη της ανάπτυξης, με πλήρη απασχόληση, με κοινωνική ασφάλεια και αλληλεγγύη, και με προστασία του περιβάλλοντος.Αντιτίθεται ριζικά στην εισαγωγή του Αμερικάνικου μοντέλου εργασίας με την διεύρυνση της απορρύθμισης της αγοράς εργασίας. Ακριβώς σε αυτό αποσκοπεί και η πρόταση της Γ.Σ.Ε.Ε. για ένα πανευρωπαϊκό σύμφωνο απασχόλησης με συγκεκριμένους στόχους και μέσα για την υλοποίησή τους.

Σε εθνικό επίπεδο αποσκοπούμε στη διαμορφωση ενός ολοκληρωμένου εθνικού προγράμματος για την ανάπτυξη, την παραγωγικότητα, την απασχόληση και την ανεργία, το οποίο μαζί με τις διεθνείς συνθήκες θα συνεκτιμά και τις ιδιαίτερες συνθήκες στη χώρα μας. Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι η μείωση της ανεργίας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της αναπτυξιακής διαδικασίας και ότι οι πολιτικές αγοράς εργασίας και απασχόλησης πρέπει να είναι συνοδευτικές της αναπτυξιακής διαδικασίας. Με δεδομένη αυτή τη βασική διεκδίκηση, τίθεται, ωστόσο, άμεσα το ζήτημα της αντιμετώπισης του οδυνηρού φαινομένου των εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων που είναι άνεργοι και πολλοί από αυτούς κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό και εξαθλίωση. Διεκδικούμε, γι’αυτό , παράλληλα, την άμεση αντιμετώπιση των προβλημάτων και αναγκών των ανέργων, με την προώθηση αποτελεσματικών πολιτικών κοινωνικής προστασίας, στήριξης και επανένταξής τους στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό το σκ. πρέπει να έχει το δικό του αποφασιστικό και ιδιαίτερο ρόλο.

Έτσι, η στρατηγική της Γ.Σ.Ε.Ε. για την καταπολέμηση της ανεργίας κινείται ταυτόχρονα σε τρεις άξονες:

1/ Της γενικής οικονομικής πολιτικής

2/ Της κοινωνικής προστασίας, στήριξης και επανένταξης των ανέργων και όσων κινδυνεύουν να βρεθούν άνεργοι.

3/ Της ενεργοποίησης του συνδικαλιστικού κινήματος για την αντιμετώπιση της ανεργίας.

και περιλαμβάνει προτάσεις και διεκδικήσεις, που θα προωθήσει με διαπραγματεύσεις και αγωνιστικές κινητοποιήσεις, καθώς και την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων και προγραμμάτων από τα ίδια τα συνδικάτα.

4. Η σύνδεση ανάπτυξης και απασχόλησης

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ουσιώδες ζήτημα για την επίλυση του προβλήματος της ανεργίας την επανένταξη της πλήρους απασχόλησης στους στόχους της αναπτυξιακής και μακροοικονομικής πολιτικής. Υποστηρίζει ένα εναλλακτικό μοντέλο βιώσιμης (οικολογικά και κοινωνικά) ανάπτυξης που θα βασίζεται σε υψηλούς ρυθμούς παραγωγικότητας της εργασίας, ενίσχυση του ρόλου της μισθωτής εργασίας και μείωση των ωρών εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών. Συστατικά στοιχεία μιας τέτοιας πολιτικής, είναι η τεχνολογική και οργανωτική αναβάθμιση της παραγωγικής βάσης, η προώθηση αναδιαρθρώσεων και εκσυγχρονισμών, στη βάση της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού και του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού (και όχι της ανεργίας, της μείωσης του εργατικού κόστους και των ελαστικών μορφών απασχόλησης), και η ουσιαστική και ενεργός εμπλοκή των εκπροσώπων των εργαζομένων και του συνδικαλιστικού κινήματος στη διαχείριση των νέων τεχνολογιών. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται το κεντρικό αίτημα της Γ.Σ.Ε.Ε. για 35ωρη εβδομαδιαία πλήρη απασχόληση, χωρίς μείωση των αποδοχών, προκειμένου να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, ενώ η μερική απασχόληση και οι προσωρινές θέσεις εργασίας θα πρέπει να αποτελούν την εξαίρεση, να βρίσκονται υπό έλεγχο και σε περιορισμένο ποσοστό και να καλύπτουν υπαρκτές ανάγκες.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί επίσης ότι οι πολιτικές ανάπτυξης και απασχόλησης είναι άμεσα συνδεδεμένες με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και ότι θετικές διέξοδοι στο ζήτημα της απασχόλησης (δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, επανένταξη μακροχρονίως ανέργων κλπ) διευκολύνουν την αντιμετώπιση των μεγάλων σύγχρονων προκλήσεων του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Για τις πολιτικές καταπολέμησης της ανεργίας και την προστασία των ανέργων

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι οι ακολουθούμενες σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικές αγοράς εργασίας και απασχόλησης δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας. Οι πολιτικές αυτές, αποσυνδεδεμένες από τη μακροοικονομική πολιτική που θέτει άλλες προτεραιότητες, συνίστανται κατά κύριο λόγο σε

παρεμβάσεις στο σκέλος της προσφοράς εργασίας- υιοθετώντας την νεοφιλελεύθερη λογική, που αποδίδει την όξυνση της ανεργίας σε ανεπάρκεια του εργατικού δυναμικού και σε δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας - όταν το πραγματικό πρόβλημα βρίσκεται στην ανάπτυξη και την ανεπαρκή ζήτηση εργασίας. Στη λογική αυτή προκρίνονται και υλοποιούνται μέτρα στην κατεύθυνση της συμπίεσης του κόστους εργασίας, της μείωσης της κοινωνικής προστασίας και της απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων. Οι πολιτικές αυτές δεν έχουν μόνο ένα δυσβάστακτο κοινωνικό κόστος, αλλά αποδεικνύονται , κατά γενική ομολογία, και αναποτελεσματικές. Στην Ελλάδα, ειδικότερα, η αναποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης σχετίζεται και με τους εξής, επιπλέον, λόγους: α/ με την ανεπάρκεια και τον αναχρονισμό της κρατικής μηχανής, β/ την έλλειψη των κατάλληλων υποδομών για την υποστήριξη και επανένταξη των ανέργων, και γ/ την ανεπάρκεια των πόρων που διατίθενται για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Έτσι δεν έχει καταστεί δυνατή μια ολοκληρωμένη πολιτική προώθησης της απασχόλησης, ούτε μια πολιτική εξειδικευμένης υποστήριξης των ανέργων, ανάλογα με τις ανάγκες τους και τις δυνατότητες απασχόλησης. Οι λεγόμενες "ενεργητικές" πολιτικές απασχόλησης εξαντλούνται, ως επί το πλείστον, σε χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων κατάρτισης, που δεν συνδέονται με συγκεκριμένες διαδικασίες αναδιάρθρωσης και εισαγωγής νέων τεχνολογιών στην παραγωγή και τις υπηρεσίες, και καταλήγουν σε ταμειακή ενίσχυση των επιχειρήσεων, καθώς και σε αποσπασματικές επιδοτήσεις θέσεων εργασίας σε επίπεδο επιχειρήσεων, που δεν εντάσσονται σε προγράμματα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, με αποτέλεσμα την κατασπατάληση των πόρων και την απομύζησή τους από ποικιλώνυμους φορείς που δημιουργήθηκαν για το σκοπό αυτό. Από την άλλη μεριά, η ανεπάρκεια των πόρων, σε συνδυασμό με τον προσανατολισμό τους στις λεγόμενες "ενεργητικές" πολιτικές, έχει σαν αποτέλεσμα την ανεπαρκή υποστήριξη των ανέργων, που και αυτή εξαντλείται στην επιδότηση της ανεργίας, με εξαιρετικά χαμηλές κατά κεφαλήν παροχές και μικρής διάρκειας επιδότηση. Θεωρούμε ότι η αποτελεσματική προστασία των ανέργων, και ιδιαίτερα των μακροχρονίως ανέργων, συνιστά ενεργητική πολιτική απασχόλησης, όχι μόνο γιατί ενισχύει την συνολική ζήτηση, αλλά και γιατί προϋπόθεση για την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας, είναι η ρήξη με την περιθωριοποίηση, την ιδιώτευση και την απογοήτευσή τους, και η διατήρησή τους ως κοινωνικά ενεργών ανθρώπων. Μια ολοκληρωμένη πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας, πρέπει να δίνει το ίδιο βάρος και να συγκροτεί σ' ένα ενιαίο σύνολο, τα λεγόμενα "ενεργητικά" και "παθητικά" μέτρα.

Στις σημερινές συνθήκες μαζικής ανεργίας και δυσμενών προοπτικών απασχόλησης για τα επόμενα χρόνια, η Γ.Σ.Ε.Ε., συμπληρωματικά προς τις βασικές διεκδικήσεις της για την ανάπτυξη και την απασχόληση, υποστηρίζει το σχεδιασμό και την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας, που θα περιλαμβάνουν τόσο μέτρα επανένταξης των ανέργων και προστασίας των υπαρχουσών θέσεων εργασίας, όσο και αποτελεσματικά μέτρα προστασίας, στήριξης και ενθάρρυνσης των ανέργων. Οι παρεμβάσεις αυτές θα

πρέπει να μεταφέρουν το κέντρο βάρους από τα γενικά μέτρα (επιδότηση επιχειρήσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, κατάρτισης χωρίς αναφορά σε πραγματικές ανάγκες) στους ίδιους τους έχοντες το πρόβλημα ανέργους και σε αυτούς που κινδυνεύουν να χάσουν την εργασία τους, ενώ ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στους μακράς διάρκειας ανέργους και τις ομάδες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Η υλοποίηση ωστόσο μιας τέτοιας πολιτικής δεν είναι δυνατή χωρίς την εξεύρεση νέων πόρων, που μπορούν να επιτρέψουν και την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υπηρεσιών καθώς και τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών. Η Γ.Σ.Ε.Ε. υποστηρίζει ότι είναι αναγκαία και δυνατή η εξεύρεση νέων πόρων για την απασχόληση/ ανεργία.

Οι νέοι αυτοί πόροι δεν μπορεί σε καμμία περίπτωση να επιβαρύνουν το κόστος εργασίας ή τα ασφαλιστικά ταμεία. Οι μισθωτοί εργαζόμενοι συμβάλλουν ήδη μέσω πρόσθετης εισφοράς αλληλεγγύης (ΛΑΕΚ) και δεν είναι ανεκτό να ξανακληθούν να συνεισφέρουν έστω και με έμμεσο τρόπο.

- Οι πρωτοβουλίες του συνδικαλιστικού κινήματος για την αντιμετώπιση της ανεργίας

Η Γ.Σ.Ε.Ε. σκοπεύει να κρατήσει το ζήτημα της απασχόλησης, της καταπολέμησης της ανεργίας και της υποστήριξης των ανέργων, στο κέντρο του κοινωνικού προβληματισμού και της δράσης αντιπροσωπευτικών θεσμών και κοινωνικών οργανώσεων. Σκοπεύει να θέσει τους φορείς που εκπροσωπούν κοινωνικές τάξεις και κατηγορίες σε εθνικό ή σε τοπικό επίπεδο, τους εθνικούς αντιπροσώπους στη Βουλή, όπως και την τοπική αυτοδιοίκηση, μπροστά στις ευθύνες τους, μπροστά στις επιπτώσεις της δράσης τους σχετικά με την απασχόληση και την ανεργία.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θα επιδιώξει συμφωνίες και μορφές συνεργασίας με αντιπροσωπευτικούς θεσμούς και οργανώσεις, παίρνοντας τις σχετικές πρωτοβουλίες, για να είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η ενεργή υποστήριξη των ανέργων μόνιμοι στόχοι και λειτουργίες σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του σ.κ. Τέτοιες ενέργειες απαιτούν την συμφωνία και τη δράση για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και των κατάλληλων νέων θεσμών σταθερής υλοποίησης αυτών των κατευθύνσεων, καθώς και την παρέμβαση για τη βελτίωση της λειτουργίας υπαρκτών θεσμών άσκησης πολιτικών απασχόλησης.

Χρειάζεται επίσης να συνδεθεί στενά το σ.κ. με τους άνεργους και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες του εργατικού δυναμικού. Όπως δείχνει η ευρωπαϊκή εμπειρία προνομιακό πεδίο για την εξεύρεση ενός κεντρικού σημείου επαφής του σ.κ. με τους ανέργους και τα προβλήματά τους, αποτελεί η εμπλοκή των

συνδικάτων σε ειδικές δράσεις για την προστασία, την στήριξη και την επανένταξή τους. Όπως ήδη η Γ.Σ.Ε.Ε. έχει επιτύχει με τη δημιουργία του Κέντρου Πληροφόρησης Εργαζομένων και ανέργων.

Οι πρωτοβουλίες που θα προωθήσει η Γ.Σ.Ε.Ε. είναι:

- Η κινητοποίηση των κοινωνικών φορέων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κυβέρνησης, προκειμένου να τεθούν σαφείς στόχοι σχετικά με την αύξηση της απασχόλησης στην Ελλάδα και τη μείωση της ανεργίας και να υπάρξουν ειδικές δεσμεύσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης στους διάφορους τομείς άσκησης οικονομικής πολιτικής.
- Η προώθηση της συνεργασίας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού, καθώς και με τοπικούς κοινωνικούς φορείς για την ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών, που θα δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας για την απασχόληση ανέργων και ειδικότερα ανέργων μακράς διάρκειας, όπως και για την απασχόληση των νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας.
- Η Γ.Σ.Ε.Ε. είναι αντίθετη σε σύναψη Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης που, με πρόσχημα τη δημιουργία επενδυτικών "παραδείσων", θα προσανατολίζονται στην ταμειακή ενίσχυση των επιχειρήσεων, στη μείωση του κόστους εργασίας, στην υπονόμευση των ΣΣΕ και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.
- Η ανάπτυξη περαιτέρω δράσης για την πολύμορφη υποστήριξη των ανέργων διαμέσου υπηρεσιών που θα οργανώνει για το σκοπό αυτό (Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων). Οι δράσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν ενημέρωση, συμβουλευτική, καθοδήγηση, ενθάρρυνση και ενίσχυση πρωτοβουλιών ανέργων κ.λ.π., σε όλη τη χώρα.
- Οικονομική πολιτική, ανταγωνιστικότητα και ανεργία

Για τον όρο της ανταγωνιστικότητας, χρησιμοποιούνται συχνά περιορισμένα κριτήρια, ιδιαίτερα δε το κόστος εργασίας. Ωστόσο, κατά τα τελευταία έτη, κερδίζει έδαφος η αντίληψη ότι η ανταγωνιστικότητα είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Σε συμφωνία με την εν λόγω αντίληψη θεωρούμε ότι η οικονομία μιας χώρας θα πρέπει να θεωρείται ανταγωνιστική εφόσον πληρεί τέσσερις συνθήκες:

1. Τα παραγόμενα αγαθά και υπηρεσίες θα πρέπει να είναι παρόμοιας ποιότητας και παρόμοιας τιμής με αυτά που διατίθενται στις διεθνείς αγορές.
2. Η πώληση αυτών των αγαθών και υπηρεσιών θα πρέπει να επιδρά στο ΑΕΠ της χώρας που τα παράγει, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αυξάνονται τα εισοδήματα όλων των κοινωνικών ομάδων.
3. Η επένδυση σε πάγιο κεφάλαιο, όπως και σε "ανθρώπινο κεφάλαιο", που απαιτείται για την παραγωγή των εν λόγω αγαθών και υπηρεσιών, θα πρέπει να χρηματοδοτείται από την εθνική αποταμίευση.
4. Τέλος, οι τρεις παραπάνω συνθήκες δεν θα πρέπει να είναι πρόσκαιρες αλλά να μπορούν να διατηρηθούν μακροχρόνια.

Θα έπρεπε, δηλαδή, για την ανταγωνιστικότητα να λάβουμε υπόψη μας πλήθος παραγόντων, όπως το κόστος κεφαλαίου, το κόστος εργασίας, το κόστος

ενδιάμεσων αναλώσεων, την συναλλαγματική ισοτιμία, την δυνατότητα μείωσης των περιθωρίων κέρδους, την παραγωγικότητα της εργασίας και την παραγωγικότητα των μεταφορικών δικτύων, τους χρόνους παράδοσης των εμπορευμάτων, την ικανότητα διαφοροποίησης των προϊόντων, την συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, τον γεωγραφικό και τον κλαδικό προσανατολισμό των εξαγωγών, το μέγεθος των επιχειρήσεων, την σχέση βιομηχανίας - πιστωτικού συστήματος, τις μορφές οργάνωσης της εργασίας, την ποιότητα των εργασιακών σχέσεων, την άνοδο του εκπαιδευτικού επιπέδου, τις διαδικασίες κατάρτισης ...

Εάν οι κοινωνικές δυνάμεις στη χώρα μας, συμφωνήσουν σε έναν τέτοιο, συνολικό ορισμό της ανταγωνιστικότητας, ο οποίος περιλαμβάνει το μεγάλο πλήθος παραγόντων που την καθορίζουν, ο προβληματισμός γύρω από τα θέματα της ανταγωνιστικότητας, θα μπορούσε να είναι εξαιρετικά γόνιμος. Αντιθέτως, η εμμονή στον ορισμό της ανταγωνιστικότητας με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, καθιστά τον προβληματισμό στην Ελλάδα στείρο και αδιέξοδο. Ωστόσο, η επίμονη αναφορά στο κόστος εργασίας ως παράγοντα ανταγωνιστικότητας θέτει διαρκώς σε συζήτηση, προς επαλήθευση ή διάψευση , μια σειρά ερωτημάτων:

- αν το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα είναι υψηλό σε διεθνή σύγκριση,
- αν το εν λόγω κόστος αυξάνεται ή μειώνεται,
- αν οι μεταβολές του αντανακλώνται σε αυξήσεις ή μειώσεις της ανταγωνιστικότητας,
- αν η άνοδος της κερδοφορίας έχει οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης, και τέλος,
- αν υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ κόστους εργασίας και ανεργίας.
- Αποκλίνουσα πορεία κερδοφορίας και επενδύσεων

Η άνοδος της κερδοφορίας δεν έχει οδηγήσει παρά μόνον σε περιορισμένη αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και της απασχόλησης - σε αντίθεση με τις προσδοκίες των φορέων της οικονομικής πολιτικής. Χαρακτηριστική από την άποψη αυτή είναι η περίπτωση της βιομηχανίας (επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα από 10 άτομα): μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του ’80, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, υπολογισμένες ως ποσοστό της προστιθέμενης αξίας, παρουσιάζουν διακυμάνσεις οι οποίες ακολουθούν με κάποια προσέγγιση τις αντίστοιχες μεταβολές της κερδοφορίας (μετρούμενης με την αποδοτικότητα του παγίου κεφαλαίου). Έκτοτε, όμως, τα δύο μεγέθη ακολουθούν αποκλίνουσα πορεία και η στασιμότητα των επενδύσεων δεν είναι δυνατό να ερμηνευθεί με βάση την εξέλιξη της κερδοφορίας, η οποία ακολουθεί ανοδική πορεία. Αντιθέτως, οι επενδύσεις (ως ποσοστό της προστιθέμενης αξίας) ακολουθούν με αρκετά μεγάλη ακρίβεια τις μεταβολές του 3ετούς κινητού μέσου όρου της βιομηχανικής παραγωγής γεγονός που θα μπορούσε να εκληφθεί ως ισχυρή ένδειξη μιας

συσχέτισης των επενδύσεων με τις προσδοκίες σχετικά με την εξέλιξη της ζήτησης που απευθύνεται στην βιομηχανία.

Οι μόνες επενδύσεις που παρουσιάζουν αξιοσημείωτη - αν και δειλή αύξηση είναι οι επενδύσεις σε μηχανικό εξοπλισμό ο οποίος, ως φορέας εκμηχάνισης, αυτοματοποίησης κει εξορθολογισμού της εργασιακής διαδικασίας, έχει αντιφατικά αποτελέσματα επί της απασχόλησης (θετικά μεν διότι διευρύνουν το παραγωγικό δυναμικό, αρνητικά δε επειδή υποκαθιστούν εργασία από μηχανικές λειτουργίες).

Επιγραμματικά:

1. το κόστος εργασίας στην Ελλάδα είναι μικρό σε διεθνή σύγκριση και μειούμενο.
2. η πτώση του δεν συνοδεύθηκε από βελτίωση της ανταγωνιστικότητας όπως αυτή εμφανίζεται στα στοιχεία του εξωτερικού εμπορίου, ούτε από μείωση της ανεργίας.
3. η άνοδος της κερδοφορίας που στηρίχθηκε στην μείωση του κόστους εργασίας δεν οδήγησε σε αύξηση των επενδύσεων, και συνακόλουθα, ούτε της απασχόλησης.

5. Η προσέγγιση των συνδικάτων για τις ασκούμενες πολιτικές στην αγορά εργασίας

Η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας, δεν μπορούν αντικειμενικά να επιτευχθούν με την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας ορισμένων κλάδων ή επιχειρήσεων. Απαιτείται μια στρατηγική, που να αξιοποιεί τις επιτυχημένες εμπειρίες, δημιουργώντας τις συνθήκες για την γενίκευσή τους, και η οποία κατά συγκεκριμένο τρόπο να επιδιώκει:

Α. Την επίτευξη υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης με τον συνδυασμό της ταχείας αύξησης της ανταγωνιστικότητας (και άρα της ριζικής βελτίωσης του ισοζυγίου) και της αύξηση της εσωτερικής ζήτησης χάρη στην βελτίωση της παραγωγικότητας,

Β. Την αποτελεσματική λειτουργία των πολιτικών απασχόλησης και των πολιτικών στήριξης του εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων,

Γ. Την αξιοποίηση της αύξησης της παραγωγικότητας για την μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας στις 35 ώρες, χωρίς μείωση των αποδοχών.

Η μεγέθυνση της οικονομίας και η αύξηση της παραγωγικότητας απαιτούν σημαντικές αναδιαρθρώσεις σε επίπεδο επιχειρήσεων και κλάδων. Το θεσμικό

πλαίσιο το οποίο πρέπει να καλύπτει αυτές τις ανάγκες είναι αυτό των παθητικών και ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης οι οποίες προστατεύουν, καταρτίζουν και τοποθετούν σε θέσεις εργασίας, τις πολυάριθμες κατηγορίες ειδικευμένων εργαζομένων, στις οποίες βασίζεται η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Υπάρχουν κατηγορίες επιχειρήσεων που διεκδικούν την διεύρυνση των ευελιξιών, παραμερίζοντας τόσο τις επιταγές της αποδοτικής οργάνωσης, όσο και αυτές της κοινωνικής συνοχής, επιδιώκοντας αποκλειστικά την περαιτέρω μείωση των αμοιβών εργασίας. Αυτό που παρατηρείται όταν εφαρμόζονται στρατηγικές συνεχούς μείωσης των αμοιβών, είναι ότι αντισταθμίζεται μόνο με αυτό τον τρόπο η επιδείνωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων ή των κλάδων που βασίζονται σε αυτές τις στρατηγικές, οι οποίες οδηγούν σε αδιέξοδο, αφού οι ανταγωνίστριες οικονομίες κατακτούν τα νέα επίπεδα ανταγωνιστικότητας τους με δυναμικούς παραγωγικούς και τεχνολογικούς τρόπους. Ο ελλειπής έλεγχος της νομιμότητας στην αγορά εργασίας ως προς την εργατική και κοινωνική νομοθεσία, αφήνει σημαντικά περιθώρια για την υλοποίηση στρατηγικών φτηνής εργασίας, μέσω της καταπάτησης ή μερικής παράκαμψης των νόμων. Ταυτόχρονα όμως ο ελλειπής έλεγχος έχει ως αποτέλεσμα την μειωμένη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας, είτε πρόκειται για τις πολιτικές απασχόλησης, είτε για τις ρυθμίσεις που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις. Επίσης η υιοθέτηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης με νέες νομοθετικές ρυθμίσεις, εκφυλίζεται σε αυτές τις συνθήκες σε δημιουργία νέων δυνατοτήτων καταπάτησης των νόμων, από τη στιγμή που δεν υπάρχει συστηματικός και αυστηρός έλεγχος της αγοράς εργασίας.

Η χαλαρή εφαρμογή της νομοθεσίας και η ανοχή απέναντι στο φαινόμενο της παραοικονομίας, συνοδεύονται από την απουσία αξιολόγησης, τόσο των παρεμβάσεων μέσω των πολιτικών απασχόλησης, όσο και των τροποποιήσεων στις νόμιμες μορφές των εργασιακών σχέσεων. Δεν είναι δυνατόν να τροποποιείται η νομοθεσία χωρίς να έχουν αντληθεί συμπεράσματα από την εφαρμογή του προηγούμενου νόμου. Σε αυτές τις συνθήκες η γνώση των αιτιών που αυξάνουν την ανεργία, ή των παραγόντων που υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα, αντικαθίσταται από την κοινοτυπία της μεγαλύτερης ευελιξίας ή της φτηνής εργασίας, που όπως έχει διαπιστωθεί δεν είχαν θετικά αποτελέσματα, ούτε στο επίπεδο της απασχόλησης, ούτε στο επίπεδο της ανταγωνιστικότητας.

6. Αίτια της αύξησης της ανεργίας και η πορεία της οικονομίας

Η υψηλή και αυξανόμενη ανεργία οφείλεται στην αδυναμία της οικονομίας να δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας για εργαζόμενους με υψηλό μορφωτικό επίπεδο ή για εξειδικευμένους εργαζόμενους. Το ποσοστό ανεργίας για τους απόφοιτους της μέσης εκπαίδευσης και για τους απόφοιτους της ανώτερης

τεχνικής εκπαίδευσης ξεπερνάει το 15%. Η ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία παραμένει υψηλή και αυτός είναι ο λόγος που έχει απορροφηθεί από πολλούς κλάδους της οικονομίας, σημαντικός αριθμός παράνομων μεταναστών. Στην πραγματικότητα η ζήτηση από την αγορά εργασίας αντιστέκεται στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των μισθωτών και στη δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης της ειδικευμένης εργασίας. Με την απασχόληση των παράνομων αλλοδαπών τείνει να εξουδετερωθεί η τάση προς την αλλαγή της σχέσης ανειδίκευτης και ειδικευμένης εργασίας, υπέρ της δεύτερης.

Η υψηλή ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία έχει οδηγήσει σε μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που επισημαίνεται συνήθως στην καθήλωση της παραγωγικότητας της οικονομίας. Αν για την δεκαετία 1988-1998 συνυπολογίσουμε στην αύξηση του εργατικού δυναμικού τον αριθμό των αλλοδαπών που καταγράφηκαν το 1998, τότε η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας για την περίοδο αυτή είναι κοντά στο μηδέν. Αυτό σημαίνει ότι παράλληλα με τα τμήματα ή τους κλάδους της οικονομίας όπου αυξάνεται η παραγωγικότητα, υπάρχει ένα άλλο μέρος της το οποίο χαρακτηρίζεται αντίθετα από μια συνεχή πτωτική εξέλιξη.

Αλλά ακόμα κι αν δεν συνυπολογιστεί η απασχόληση των παράνομων αλλοδαπών, διαπιστώνεται ότι η οικονομία είναι διχοτομημένη ως προς την εξέλιξη της παραγωγικότητας, ενώ υπάρχει ένα υπολογίσιμο μέρος της όπου η συνεχής μείωση της παραγωγικότητας συνοδεύεται από αύξηση της απασχόλησης. Σύμφωνα με μελέτη του ΥΠΕΘΟ για την εξέλιξη της παραγωγικότητας στην ελληνική οικονομία, στους δυο τομείς Ηλεκτρισμός- Φωταέριο- Ύδρευση και Μεταφορές-Επικοινωνίες, παρατηρείται ταυτόχρονα κατά την δεκαετία 1988-1998 αύξηση του προϊόντος και της απασχόλησης, καθώς και αύξηση της παραγωγικότητας κατά 34% και 38%, για τον κάθε τομέα αντίστοιχα. Πρόκειται για τομείς που απασχολούν κατά κύριο λόγο ειδικευμένη εργασία.

Αντίθετα στους τομείς των Κατασκευών και των Λοιπών Υπηρεσιών αυξάνεται το προιόν αλλά αυξάνεται ταχύτερα η απασχόληση, με αποτέλεσμα την μείωση της παραγωγικότητας κατά 10% και 15% αντίστοιχα. Στην μεταποίηση που παρουσιάζει συνολικά για την δεκαετία, μείωση της απασχόλησης με αύξηση της παραγωγικότητας, οι πέντε κλάδοι με πτωτική ή στάσιμη την παραγωγικότητα συγκεντρώνουν σχεδόν το 40% της απασχόλησης. Σε δυο σημαντικούς κλάδους με πτώση της παραγωγής, παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης κατά την ίδια περίοδο. Τα αιτήματα για έλεγχο της αύξησης των αμοιβών της εργασίας και απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων προέρχονται κυρίως από την πίεση για να αντισταθμίζεται η μείωση της παραγωγικότητας με την μείωση του κόστους εργασίας.

Όπως έχουμε κατ'επανάληψη επισημάνει, η ικανοποίηση των απαιτήσεων των επιχειρήσεων που δεν ακολουθούν την οδό του τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού, σχετικά με τις αμοιβές της εργασίας, έχει δύο επιπλέον αρνητικά αποτελέσματα για την πορεία της οικονομίας. Αφενός, οδηγεί στη διαμόρφωση

υπερκερδών στον περισσότερο σύγχρονο τομέα της οικονομίας, τα οποία όμως δεν προκαλούν ανάλογη αύξηση των επενδύσεων, καθώς η συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων οδηγεί και σε συγκράτηση της ζήτησης. Αφετέρου, η δυνατότητα των επιχειρήσεων να αντιμετωπίζουν τις οργανωτικές τους αδυναμίες με την συμπίεση του εργατικού κόστους, οδηγεί στην διαιώνιση μη αποτελεσματικών μορφών οργάνωσης, και επομένως στην επιβάρυνση της παραγωγικότητας.

Στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας τα επίσημα στοιχεία δίνουν για την περίοδο 1988- 1998 μια σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας που δεν πρέπει να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα αν λάβουμε υπόψη την απασχόληση της ανειδίκευτης εργασίας των αλλοδαπών. Και στον τομέα αυτό, η χρησιμοποίηση ανειδίκευτης φτηνής εργασίας, αναβάλει την αναδιάρθρωση και αναβάθμιση της παραγωγής, μέσα από τη βελτίωση των γνώσεων και των ειδικοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Η μάχη κατά της ανεργίας είναι και μάχη για την παραγωγικότητα της οικονομίας. Η προσπάθεια βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας με τη συγκράτηση του κόστους εργασίας και την απορύθμιση της αγοράς εργασίας έχει ήδη δοκιμαστεί και έχει αποτύχει από δύο απόψεις: Συντηρεί την ανεργία του μέρους του εργατικού δυναμικού που μπορεί να συμβάλει περισσότερο στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της οικονομίας και στην αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητάς της, ενώ παράλληλα καθηλώνει την παραγωγικότητα και επομένως τις δυνατότητες ταχύτερης μεγέθυνσης της οικονομίας.

7. Προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. για τις πολιτικές μείωσης της ανεργίας

Με αφετηρία την ανάλυση των θεμελιωδών αιτιών αύξησης της ανεργίας στην Ελλάδα και ανεπιτυχή καταπολέμησή της, η ΓΣΕΕ προτείνει τις παρακάτω κατευθύνσεις πολιτικών αύξησης της απασχόλησης και μείωσης της ανεργίας. Στην κατεύθυνση αυτή η ΓΣΕΕ θεωρεί ότι:

Α. Χρειάζεται να μεταρρυθμιστεί το εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να ενισχυθεί ο αυτόνομος ρόλους του Λυκείου, υποχρεωτική 12χρονη εκπαίδευση και να μηδενιστούν σε αποχωρήσεις και πρέπει να προσαρμοστεί και το σύστημα κατάρτισης στις νέες ειδικότητες, οι οποίες είναι αναγκαίες για τον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό της οικονομίας. Σε αυτή τη διαδικασία προσαρμογής πρέπει να εμπλακούν οι εργοδοτικές, οι συνδικαλιστικές και οι αρμόδιες κρατικές οργανώσεις. Απαιτείται γι'αυτό:

- Για τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια να αναβαθμιστεί το επίπεδο σπουδών και ο εξοπλισμός, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τεχνολογικής αναδιάρθρωσης που συντελείται,

- Να καθοριστούν στα ΤΕΕ οι αναγκαίες ειδικότητες, το περιεχόμενο των σπουδών και οι συνθήκες της πρακτικής εξάσκησης με την συμφωνία των ενδιαφερομένων κοινωνικών φορέων, των εργοδοτών και των εργαζομένων,
- Να βελτιωθούν με την συμμετοχή επίσης των κοινωνικών φορέων, τα προγράμματα και ο εξοπλισμός της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ), σε συνάρτηση με την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπως και τα προγράμματα και ο εξοπλισμός των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ),
- Να επωμιστεί ο ΟΕΕΚ το έργο του προσδιορισμού των αναγκών σε εδικότητες και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την απασχόληση,
- Να διαμορφωθεί ένα σύστημα πιστοποίησης και κατοχύρωσης επαγγελματικών δικαιωμάτων αντίστοιχο με τις ανάγκες των τεχνολογικών μεταβολών και με την ανάγκη αναβάθμισης του ρόλου των εργαζομένων.

Β. Ο ΟΑΕΔ χρειάζεται να προσαρμοστεί στις υπάρχουσες ανάγκες, αναβαθμίζοντας τις υπηρεσίες του, λειτουργώντας αποτελεσματικά και με ευελιξία, αξιολογώντας και αποτιμώντας τις δράσεις του, έχοντας επίσης πρωτογενή γνώση της πραγματικότητας της αγοράς εργασίας, ώστε να είναι αποτελεσματικός σ'ότι αφορά την καταπολέμηση της ανεργίας. Συγκεκριμένα, η ανταπόκριση του ΟΑΕΔ στις υπάρχουσες ανάγκες απαιτεί κατά την άποψη της ΓΣΕΕ την εξής προσέγγιση:

- Να διατηρηθεί ο δημόσιος και τριμερής χαρακτήρας του ΟΑΕΔ, ο οποίος θα μετατραπεί σε μητρικό οργανισμό δημόσιου χαρακτήρα,και να ενισχυθούν οι πόροι του από τον κρατικό Προϋπολογισμό.
- Να δημιουργηθούν τομείς, οι οποίοι θα εποπτεύουν ο καθένας την απασχόληση, την ασφάλιση και την εκπαίδευση και κατάρτιση,
- Να χρηματοδοτούνται οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης από τον κρατικό προυπολογισμό, ενώ οι εισφορές των εργοδοτών και εργαζομένων θα χρηματοδοτούν τον τομέα ασφάλισης, και θα είναι έτσι δυνατή η αύξηση των επιδομάτων,
- Το Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης απαιτείται να αναβαθμιστεί μέσω της επαρκούς επιστημονικής στελέχωσής του, για να έχει την δυνατότητα να συγκεντρώνει πρωτογενή στοιχεία για την αγορά εργασίας και παράλληλα να αξιολογεί ποιοτικά τις δράσεις του ΟΑΕΔ,
- Είναι αναγκαίο να προσαρμοστεί η μαθητεία στον προσανατολισμό της αγοράς εργασίας και να υπάρξει ένα Εθνικό Συμβόλαιο Μαθητείας με την εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων,
- Είναι αναγκαία η απεμπλοκή του ΟΑΕΔ από την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση,
- Απαιτείται να συρρικνωθεί σταδιακά η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και να πάψει να λειτουργεί επιδοματικά, και να δοθεί προτεραιότητα στην εναλλασσόμενη κατάρτιση (τη σύνδεση της κατάρτισης με την απασχόληση) και να προκηρύσσονται ειδικότητες με βάση τις πραγματικές ανάγκες,

- Απαιτείται να αυξηθούν τα οικογενειακά επιδόματα και τα επιδόματα ανεργίας.
- Απαιτείται αναβάθμιση και στελέχωση των Κ.Π.Α., με προτεραιότητα στην εξατομικευμένη παρέμβαση.

Γ. Οι πολιτικές αναδιάρθρωσης που θα υλοποιηθούν μέσω του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, όπως και μέσω των άλλων πολιτικών που επιδιώκουν να επηρεάσουν τον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό της οικονομίας, έχουν ανάγκη να υπερβούν τις εξής σοβαρές αδυναμίες:

- Την ανυπαρξία συντονισμού των πολιτικών και των επιχειρησιακών προγραμμάτων (των πολιτικών των διαφορετικών υπουργείων) που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
- Την έλλειψη αξιολόγησης ως προς συγκεκριμένους στόχους σε επίπεδο κλάδων και τομέων της οικονομίας,
- Την ανεπαρκή στελέχωση των υπουργείων, εν όψει μάλιστα των νέων μεθόδων διαχείρισης των ευρωπαικών πόρων,
- Την αδυναμία δημιουργίας δομών στήριξης της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, με τη συνεργασία των ενδιαφερομένων φορέων, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να ξεφύγουν από τον φαύλο κύκλο της χαμηλής παραγωγικότητας και της αναζήτησης μιας διεξόδου μέσω της φτηνής εργασίας.

Δ. Η ανάλυση του ΙΝΕ (βλέπε έκθεση 2000 για την οικονομία και την απασχόληση) δείχνει ότι η αναδιανομή εισοδήματος προς όφελος των κερδών, έχει πάρει διαστάσεις που δεν δικαιολογούνται από την ανάκαμψη των επενδύσεων. Αντίθετα η συγκράτηση της κατανάλωσης των μισθωτών επηρεάζει αρνητικά τη ζήτηση που με τη σειρά της συγκρατεί την ανοδική τάση των επενδύσεων. Η αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των μισθωτών είναι αφενός δυνατή, αλλά είναι και αναγκαία για την υλοποίηση μιας πολιτικής ανάκαμψης των επενδύσεων και ταχύτερης μεγέθυνσης της οικονομίας.

Ε. Τα στοιχεία για την παραγωγικότητα της οικονομίας δείχνουν ότι σε πολλούς κλάδους και τομείς της οικονομίας έντασης κεφαλαίου και γνώσης, η αύξηση της παραγωγικότητας επιτρέπει χωρίς δυσκολίες την μείωση του χρόνου εργασίας στις 35 ώρες, χωρίς μείωση των αποδοχών, ειδικά στις μεγάλες επιχειρήσεις. Σε επιχειρήσεις που υλοποιούν προγράμματα αναδιάρθρωσης και αύξησης της παραγωγικότητας θα ήταν δυνατόν να δοθούν πρόσθετα κίνητρα για την σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας.

ΣΤ. Οι πολιτικές παρέμβασης στην αγορά εργασίας απαιτείται να ενισχυθούν με την αποτελεσματικότερη προστασία των ανέργων και των φτωχών, με την αύξηση των κατώτερων επιδομάτων ανεργίας στο 80% των εκάστοτε κατώτατων αποδοχών την επέκταση της επιδότησης και για 3 χρόνια την χορήγηση σε όλους τους ανέργους 5 μήνες μετά την εγγραφή τους στο μητρώο ανέργων, την παροχή πρόσθετων μέτρων προστασίας τους (επιδότηση ενοικίου, κάρτα απεριορίστων διαδρομών, μη διακοπή λογαριασμού κοινωφελών οργανισμών κ.α.).

Η Γ.Σ.Ε.Ε. διεκδικεί επίσης:

Ζ. Τη σημαντική αύξηση των πόρων για την απασχόληση και την ανεργία, που πρέπει να προέλθουν από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και τη σύσταση Ειδικού Ταμείου για την απασχόληση και την ανεργία, οι πόροι του οποίου θα προέλθουν από άλλες πηγές (πχ αντισταθμιστικοί πόροι από τις δραστηριότητες έντασης τεχνολογίας και κεφαλαίου, ακίνητη περιουσία, ομόλογα, λαχεία, λόττο κλπ) και δεν θα επιβαρύνουν το κόστος εργασίας ή θα αντλούνται από την , αντιλαϊκή έμμεση φορολογία.

- Τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης για τους μακράς διαρκείας ανέργους από νέες πηγές απασχόλησης, που σχετίζονται με κοινωνικές ανάγκες. Εκ του σύνεγγυς κοινωνικές υπηρεσίες, όπως οικιακές υπηρεσίες προς ηλικιωμένους, φροντίδα παιδιών, οικιακές εργασίες , μετακινήσεις μεταξύ σχολείου και κατοικίας κλπ
- Την ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών , από τοπικούς κοινωνικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, συνεταιρισμούς ανέργων κλπ με τομείς παρέμβασης πχ τη συντήρηση σπιτιών, την ανακύκλωση απορριμμάτων, την προστασία του περιβάλλοντος, τον τουρισμό κλπ.
- Την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε όλους τους μακροχρόνια ανέργους.
- Την προστασία των εργαζομένων από τις απολύσεις, με την επέκταση του νόμου 2112 και στους εργατοτεχνίτες, καθώς και τη λήψη ειδικών μέτρων προστασίας από καταχρηστικές απολύσεις των ηλικιωμένων εργαζομένων.
- Την "επιδότηση εργασίας" με προϋποθέσεις επανένταξης, και μόνο για ειδικές ευάλωτες ομάδες του εργατικού δυναμικού και σε θύλακους ανεργίας.
- Τη διαφανή διαχείριση και την αποτελεσματική αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων και ιδιαίτερα των κοινοτικών πόρων για την επαγγελματική κατάρτιση. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης με προγράμματα απασχόλησης και η διαρκής προσαρμογή τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αφού αυτό συνδέεται με την κοινωνική ασφάλιση.
- Μετά τη νομιμοποίηση, την κοινωνική ένταξη και διασφάλιση όλων των εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των απασχολουμένων αλλοδαπών.

8. Η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων δεν καταπολεμά την ανεργία.

Α. Το πρότυπο των εργασιακών σχέσεων που κυριάρχησε μεταπολεμικά στην Ελλάδα, και που διατηρείται επι σειρά δεκαετιών μέχρι σήμερα, στηρίζεται σε μια λαθεμένη και μονοδιάστατη αντίληψη περί ανάγκης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, μεταφράζοντάς την σε πολιτικές μείωσης και συμπίεσης του εργασιακού κόστους. Οι αλλεπάλληλες πολιτικές λιτότητας στους μισθούς των τελευταίων δεκαετιών, είχαν σαν αποτέλεσμα την σημαντική μείωση του κόστους εργασίας ανα μονάδα προιόντος, αφού μόνο για την περίοδο 1990- 1998, το μέγεθος αυτό μειώθηκε κατά 15%. Σήμερα, ο μέσος μισθός στην Ελλάδα, αντιπροσωπεύει το 65% του αντίστοιχου ευρωπαϊκού, ενώ στη βιομηχανία το ωριαίο κόστος εργασίας είναι χαμηλότερο του 50% του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Αν λάβει κανείς υπόψη του επίσης ότι η ελληνική αγορά εργασίας δεν πάσχει από μορφές ευέλικτης και φτηνής απασχόλησης, με αποκορύφωμα την παράνομη εργασία, σε συνδυασμό και με την ουσιαστική έλλειψη μηχανισμών ελέγχου που θα αντιμετωπίζουν την καταστρατήγηση των διατάξεων της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας, τίθεται το ερώτημα αν χρειάζεται περαιτέρω ευελικτοποίηση της εργασίας. Το αποτέλεσμα όμως των πολιτικών αυτών είναι ότι οδηγούν μέχρι σήμερα την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας σε χαμηλά επίπεδα, διατηρώντας την ουραγό ανάμεσα στις χώρες της Ενωσης μαζί με την Πορτογαλία.

Κατά συνέπεια οι πολιτικές διατήρησης και περαιτέρω συμπίεσης του εργασιακού κόστους όχι μόνο δεν αποτελούν το μέσο για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά αντίθετα επιδεινώνουν την θέση τους. Ταυτόχρονα οι πολιτικές αυτές εκτός από τα προηγούμενα αδιέξοδα που δημιουργούν δεν φαίνεται να συμβάλλουν θετικά και στην αντιμετώπιση της ανεργίας, όταν αυτή αυξάνεται προσεγγίζοντας το 12% σε αντίθεση με την τάση υποχώρησης που παρατηρείται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ζητούμενο, λοιπόν, αποτελεί αν και κατά πόσο η ευημερία των αριθμών μέσα από την επίτευξη των οικονομικών όρων της σύγκλισης θα συνδυασθεί στην μετά ΟΝΕ εποχή με την αναβάθμιση των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων του έλληνα πολίτη, και αν στους μετέπειτα "εθνικούς στόχους" θα πρέπει να εξακολουθούν να συνεισφέρουν μονομερώς οι εργαζόμενοι ή αν θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους, και να αποδεχθούν τον περιορισμό των "κεκτημένων" τους, οι κατ' εξοχήν κατέχοντες αφού το 10% και πλουσιότερο τμήμα του πληθυσμού καρπώνεται το 26.3% του εθνικού εισοδήματος (έναντι του αντίστοιχου 2,2% που καρπώνεται το 10% και φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού) και όταν η κερδοφορία των μεγάλων επιχειρήσεων προσεγγίζει την χρυσή περίοδο των δεκαετιών του 1960 και 1970.

Β. Η δεκαετία του 1990 συνδέθηκε με σειρά νομοθετικών μέτρων για την αύξηση της ευέλικτης εργασίας (πχ Ν.1892/90, 2639./98) παρά τις αντίθετες θέσεις και αντιδράσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. . Επίσης συνδέθηκε με την ενίσχυση της παράνομης απασχόλησης αλλοδαπού και ελληνικού εργατικού δυναμικού και την υποβάθμιση της λειτουργίας του καινούργιου σώματος Επιθεώρησης Εργασίας το οποίο δύο χρόνια μετά από την ψήφιση του σχετικού νόμου παραμένει στα χαρτιά. Με αυτά, λοιπόν τα δεδομένα και χωρίς να έχει προηγηθεί η αξιολόγηση των μέχρι σήμερα μέτρων (και ιδιαίτερα των πιο πρόσφατων) ως προς την απασχόληση, την ανεργία και την ανταγωνιστικότητα η κυβέρνηση προτίθεται να λάβει νέα μέτρα με άξονα την ευελιξία με το επιχείρημα της ενίσχυσης της απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Η ίδια πρακτική άλλωστε συναντάται και στην περίπτωση των ετήσιων ΕΣΔΑ όπου αναπαράγεται το περιεχόμενο των προηγούμενων ετών χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση και παρά την συνεχιζόμενη και αλματώδη αύξηση της ανεργίας.

Γ. Τα πρόσφατα μέτρα που ανακοίνωσε κατά τον Ιούλιο η αρμόδια κυβερνητική επιτροπή για την καταπολέμηση της ανεργίας ενισχύοντας την ευελιξία της αγοράς εργασίας, όχι μόνο δεν συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος, αλλά εγκυμονούν σοβαρότατους κινδύνους για την περαιτέρω διόγκωσή του καθώς επίσης και για την επιδείνωση του περιεχομένου των εργασιακών σχέσεων. Αντίθετα τα μέτρα αυτά εξακολουθούν και κινούνται στην πεπατημένη και λαθεμένη επιλογή περί αύξησης της ανταγωνιστικότητας μέσω της μείωσης του εργασιακού κόστους, όπως αυτή εκφράζεται και από παρεμβάσεις των εργοδοτικών φορέων. Επίσης επιχειρούν, εντός της ΟΝΕ, να διατηρήσουν το περιεχόμενο των όρων της ονομαστικής σύγκλισης επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο την μισθωτή εργασία που αποτέλεσε άλλωστε, τον κύριο αιμοδότη της προσπάθειας ένταξης της χώρας στο κοινό νόμισμα.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. έχει διατυπώσει με σαφήνεια την άποψή της ότι δεν διαπραγματεύεται ούτε δέχεται να συμμετάσχει σε συζήτηση στα σημεία 1,2 και 3 από τα πιο κάτω αναφερόμενα. Όμως ως ως προς το περιεχόμενο των προτεινόμενων μέτρων, η Γ.Σ.Ε.Ε. επισημαίνει για μια ακόμη φορά τα ακόλουθα:

α/ Για την διευθέτηση του χρόνου εργασίας με διευθυντικό δικαίωμα

Το μέτρο της διευθέτησης του συνολικού εργάσιμου χρόνου συνεπάγεται κύρια μειωμένο κόστος για τις επιχειρήσεις αφού τις απαλάσσει από το κόστος της προσαύξησης της υπερωριακής απασχόλησης και των προσλήψεων έκτακτου προσωπικού. Σύμφωνα δε με σχετική μελέτη η ετήσια εφαρμογή του μέτρου αυξάνει την κερδοφορία της επιχείρησης κατά 10%. Το μέτρο αυτό ισχύει στην Ελλάδα και εφαρμόζεται παρά την διαφωνία μας με επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση ή συμφωνία όπως συμβαίνει και στην συντριπτική πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών. Η υποχρεωτική διευθέτηση εφαρμοζόμενη σε μια χώρα με συχνά ανεξέλεγκτους όρους λειτουργίας της αγοράς εργασίας δεν μπορεί παρά να οδηγεί στην πλήρη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων με σοβαρότατες

επιπτώσεις στον τομέα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας και σε παρεπόμενες συνέπειες της συνεχιζόμενης επιμήκυνσης του καθημερινού εργάσιμου χρόνου που ενισχύουν οι ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες στην Ελλάδα και το κυκλοφοριακό πρόβλημα υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής. Το μέτρο αυτό επίσης στηριζόμενο στις ανάγκες λειτουργίας των επιχειρήσεων θα θέτει στο περιθώριο τις ανάγκες των εργαζομένων και ιδιαίτερα την αναζήτηση του "αμοιβαίου" οφέλους. Επίσης συνεπάγεται μειωμένο εισόδημα για τους εργαζόμενους (μη πληρωμή υπερωριών) χωρίς ωστόσο να δημιουργούνται εγγυήσεις για αντισταθμιστικά οφέλη σχετικά με την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης ή διατήρησής τους σε περίπτωση αποδεδειγμένης ζημιογόνου πορείας των επιχειρήσεων. Ο χρόνος εργασίας δεν μπορεί με καμία έννοια να αφαιρεθεί από το περιεχόμενο της Συλλογικής διαπραγμάτευσης και ρύθμισης.

Επιπλέον το μέτρο αυτό αντιστρατεύεται άμεσα την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας εφόσον με το ήδη υπάρχουν προσωπικό καλύπτονται οι επιχειρησιακές ανάγκες με μόνη την αυξομείωση του ημερήσιου και εβδομαδιαίου ωραρίου του.

β/ Για την ουσιαστική αύξηση του ορίου των ομαδικών απολύσεων

Η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για τις ομαδικές απολύσεις μεταφέροντας το όριο του 2% μόνο για τις μεγάλου μεγέθους (για τα ελληνικά δεδομένα) επιχειρήσεις και η "ορθολογικοποίηση" της σχετικής κλίμακας οδηγεί στο ακόλουθο αποτέλεσμα: Στην επέκταση και πέραν των επιχειρήσεων που απασχολούν περισσότερους από 50 εργαζόμενους της μη εφαρμογής του ορίου του 2%. Η ουσιαστική αύξηση του ορίου των ομαδικών απολύσεων, θα ισχύει για το 99.9% των ιδιωτικών επιχειρήσεων, θα συμβάλλει σημαντικά στην "απαλλαγή" του "πλεονάζοντος" εργατικού δυναμικού και θα επιδεινώσει ακόμη περισσότερο την εικόνα της ανεργίας.

γ/ Για την επέκταση της μερικής απασχόλησης στον δημόσιο τομέα

Πρόκειται για μέτρο που ήδη έχει νομοθετηθεί με το Ν.2639/98 και επομένως δεν αποτελεί καινοτομία ανεξάρτητα από την μέχρι τώρα μη ενεργοποίησή του. Η δική μας θέση είναι ότι πρέπει να υπάρξει δραστικός περιορισμός της μερικής απασχόλησης ανά επιχείρηση. Η Γ.Σ.Ε.Ε. έχει κατ' επανάληψη επισημάνει ότι η μερική απασχόληση δεν πρέπει να αποτελεί μέσο επιβουλής του θεσμού της πλήρους απασχόλησης ενώ παράλληλα δεν έχει περιθώρια ιδιαίτερης ανάπτυξής της στην Ελλάδα λόγω της μειωμένης "εθελοντικής" προσφυγής σε αυτήν που απορρέει από τους ήδη ιδιαίτερα χαμηλούς μισθούς της πλήρους απασχόλησης αλλά και των περιορισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων που συνεπάγεται. Αυτό άλλωστε επιβεβαιώνεται από το συνεχώς διατηρούμενο σε χαμηλά επίπεδα ποσοστό της μερικής απασχόλησης (6%) συγκριτικά με τον μέσο κοινοτικό όρο (17%). Η προτροπή δε προς την εναρμόνιση της ελληνικής εμπειρίας με εκείνες άλλων χωρών όπως της Ολλανδίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις εθνικές ιδιαιτερότητες αφού η αμοιβή στην Ολλανδία αντιπροσωπεύει περίπου το 110%

της μέσης κοινοτικής (έναντι του 65% στην Ελλάδα) ο δε μισθός της μερικής απασχόλησης (πχ 4ωρο) προσεγγίζει συχνά τα επίπεδα του κατώτατου μισθού. Επί πλέον ας ληφθούν υπόψη και οι νεώτερες εκτιμήσεις των Ολλανδών, σύμφωνα με τις οποίες τα υψηλά ποσοστά της μερικής απασχόλησης (και ουσιαστικά ανειδίκευτης) υποβάθμισαν την ποιότητα της παρεχόμενης εργασίας.

δ/ Για την μείωση των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών

Οι επικαλούμενες επιδοτήσεις των εργοδοτικών εισφορών ως κίνητρο αύξησης της απασχόλησης αποτελούν μέτρο αποσπασματικού χαρακτήρα που ουσιαστικά λειτουργεί ως έμμεση χρηματοδότηση και σε βάρος του ασφαλιστικού συστήματος.

Αν διασφαλιζόταν πλήρως η ροή των σχετικών πόρων προς το Ασφαλιστικό Σύστημα κι αν υπάρξουν εγγυήσεις για μετρήσιμα αποτελέσματα του μέτρου στη μείωση της ανεργίας, η Γ.Σ.Ε.Ε. θα μπορούσε να συζητήσει τις προϋποθέσεις εφαρμογής του, αν και ενόψει του επικείμενου Διαλόγου για το ασφαλιστικό, το θέμα θα πρέπει να παραπεμφθεί εκεί.

Θεωρούμε πολύ σημαντικό το ζήτημα των πηγών κάλυψης των απωλειών των ασφαλιστικών ταμείων με δεδομένη τη θέση της κυβέρνησης για ανάγκη περιορισμού των δημόσιων ελλειμμάτων και επομένως την πιθανή μη κάλυψή τους από τον κρατικό Προϋπολογισμό, σύμφωνα άλλωστε και με τις σχετικές κοινοτικές κατευθύνσεις

ε/ Για την κατάργηση των υπερωριών και της υπερεργασίας

Η Γ.Σ.Ε.Ε. έχει κατ' επανάληψη τοποθετηθεί υπέρ της ανάγκης περιορισμού της υπερωριακής απασχόλησης και της κατάργησης του θεσμού της υπερεργασίας με τη σταδιακή εξίσωση του συμβατικού με το νόμιμο ωράριο εργασίας ως μέσων ενίσχυσης της αύξησης της απασχόλησης και σε συνδυασμό με την εφαρμογή της 35ωρης εβδομαδιαίας εργασίας. Η θέση αυτή της Γ.Σ.Ε.Ε. αναφέρεται στην, υπό πραγματικούς όρους , κατάργηση της υπερεργασίας και τον περιορισμό των υπερωριών και όχι στην πλασματική εικόνα που απορρέει από πολιτικές διευθέτησης του χρόνου εργασίας που σαν στόχο δεν έχουν την κατάργηση των θεσμών αυτών αλλά την μη πληρωμή της προσαυξημένης αμοιβής που αυτοί συνεπάγονται.

Δ. Η Γ.Σ.Ε.Ε. στα πλαίσια της αναβάθμισης του περιεχομένου των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων και εκδηλώνοντας την αντίθεσή της στην πορεία υποβάθμισης και περαιτέρω απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων θεωρεί ότι η πολιτική ανθρώπινου δυναμικού θα πρέπει να περιλαμβάνει τους όρους εκείνους, ώστε το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων να αποτελεί κίνητρο και όχι αντικίνητρο για την αύξηση της παραγωγικότητας παράλληλα με την συμβολή στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων.

Στην κατεύθυνση αυτή προτείνει:

- Την ανάγκη εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας πριν από την αναζήτηση νέων μέτρων ενεργοποιώντας και αναβαθμίζοντας τον ρόλο της Επιθεώρησης Εργασίας.
- Την ενίσχυση του θεσμού της πλήρους και σταθερής απασχόλησης σε συνδυασμό με την διασφάλιση επαρκούς εισοδήματος.
- Την καταπολέμηση των αρνητικών συνεπειών της ευελιξίας με τη νομοθετική και ουσιαστική κατοχύρωση των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων των "ευέλικτα" και "άτυπα" απασχολουμένων που ο αριθμός τους πρέπει να περιορισθεί.
- Την καθιέρωση της 35ωρης εβδομαδιαίας εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών ως μέτρου για την καταπολέμηση της ανεργίας αλλά και δικαιότερης αναδιανομής του παραγόμενου πλούτου υπέρ της εργασίας.

9. 35ωρο χωρίς μείωση αποδοχών για την αντιμετώπιση της ανεργίας

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι δραστική μείωση του χρόνου εργασίας είναι το πιο αποτελεσματικό όπλο κατά της ανεργίας.

Οι κύριοι άξονες της πρότασής μας για την εφαρμογή του 35ωρου που το εξετάζουμε με την μορφή της μείωσης του χρόνου σε ημερήσια και εβδομαδιαία βάση χωρίς μείωση των αποδοχών, είναι:

1. Άμεση εφαρμογή στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, ΔΕΚΟ, Τράπεζες καθώς και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, σε τομείς δηλαδή υψηλής κερδοφορίας και ανταγωνιστικότητας.
2. Από 1.1.2001 σε όλες τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες την 1.1.2000 απασχολούσαν άνω των 20 εργαζόμενους (το αναδρομικό κριτήριο τίθεται για την αποφυγή τυχόν απολύσεων, ώστε να μην συμπληρώνεται το όριο των 20 εργαζομένων. Για τις νέες επιχειρήσεις το κριτήριο θα αναφέρεται στο χρόνο εφαρμογής του 35ωρου).
3. Από 1-1-2002 σε όλες τις ιδιωτικές επιχειρήσεις άνω των 10 και μέχρι 20 εργαζόμενους.
4. Από 1.1.2003 σε όλο το ιδιωτικό τομέα, σε εθνικό επίπεδο.

Εμείς αντιμετωπίζουμε και το θέμα του 35ωρου με υπευθυνότητα και σύνεση. Ασφαλώς επιδιώκουμε την αύξηση της απασχόλησης. Ασφαλώς επιδιώκουμε την ανάπτυξη. Ασφαλώς μας αφορά η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Γι' αυτό με τις υπεύθυνες προτάσεις μας δίνουμε τα περιθώρια σταδιακής προσαρμογής των ελληνικών επιχειρήσεων. Επιπλέον προτείνουμε ένα πλέγμα εξισορροπητικών κινήτρων ή αντισταθμιστικών παροχών κυρίως προς τις

επιχειρήσεις που θα εφαρμόσουν το 35ωρο χωρίς μείωση αποδοχών, όπως φορολογικά κίνητρα για τις ΜΜΕ και εμπορικές επιχειρήσεις ή την κατάλληλη διοχέτευση πόρων από τις ενεργητικές μορφές απασχόλησης, που σήμερα δίνονται αδιακρίτως και με αμφίβολα αποτελέσματα.

Ενα άλλο θέμα που έχει άμεση συνάρτηση με το 35ωρο και γενικότερα τη μείωση του χρόνου εργασίας ως μέσου για τη μείωση της ανεργίας είναι ότι ο χρόνος εργασίας των ήδη απασχολούμενων που μειώνεται, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι θα αναπληρώνεται από τις επιχειρήσεις με νέες προσλήψεις.

Σ' αυτήν την κατεύθυνση προτείνουμε κατάργηση της υπερεργασίας και αντικατάστασή της με την έννοια της υπερωρίας. Ταυτόχρονα αύξηση του κόστους των νόμιμων υπερωριών με ενιαία προσαύξηση 100% (ωρομίσθιο + 100%) και των παράνομων με 150%, ώστε να υπάρχει σοβαρό κίνητρο νέων προσλήψεων.

Προϋπόθεση βέβαια όλων αυτών είναι ότι το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας θα λειτουργήσει σωστά για τον αυστηρότατο και συστηματικό έλεγχο και κολασμό όσων επιχειρήσεων καταστρατηγούν την εργατική νομοθεσία και επιβάλλουν κανόνες αποσταθεροποίησης και ζούγκλας στην αγορά εργασίας.

Ολα τα παραπάνω μέτρα, δηλαδή 35ωρο χωρίς μείωση αποδοχών, κατάργηση της υπερεργασίας, δραστική αύξηση του κόστους υπερωριών, αποτελούν ως ενιαίο σύνολο αλλά και καθένα χωριστά, προτάσεις που η εφαρμογή τους θα επιφέρει σοβαρές μεταβολές, αναγκαίες, για την αντιμετώπιση της ανεργίας.

Σύμφωνα με τις μελέτες του ΙΝΕ της Γ.Σ.Ε.Ε.-ΑΔΕΔΥ, η μείωση του εργάσιμου χρόνου στις 35 ώρες χωρίς μείωση των μισθών, μπορεί να εφαρμοσθεί στην ελληνική οικονομία χωρίς να απειλήσει την ανταγωνιστικότητά της, εφόσον πραγματοποιηθεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Η αναδιοργάνωση του εργάσιμου χρόνου που γίνεται εφικτή με την εφαρμογή των 35 ωρών εργασίας καθιστούν δυνατή την επιμήκυνση του χρόνου λειτουργίας του μηχανικού συστήματος, δηλαδή την εντατικότερη χρήση του παγίου κεφαλαίου. Η τελευταία συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγής, επιμερισμό των σταθερών εξόδων σε μεγαλύτερο όγκο προϊόντων, επομένως και από βελτίωση του μοναδιαίου κόστους παραγωγής. Οι οικονομίες που πραγματοποιούνται με αυτόν τον τρόπο, σε συνδυασμό και με ορισμένα άλλα μέτρα , επιτρέπουν την διατήρηση όχι μόνον της αγοραστικής δύναμης των ήδη εργαζομένων, αλλά και τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. Εκτός από την επιμήκυνση του χρόνου λειτουργίας των μηχανικών εγκαταστάσεων, η εφαρμογή του μέτρου περιλαμβάνει και την εμπλοκή του Κράτους με ρυθμίσεις που αφορούν, τόσο τις ροές στο εισοδηματικό κύκλωμα, όσο και την οικονομική πολιτική. Στην περίπτωση που οι μειώσεις του χρόνου εργασίας πραγματοποιηθούν ταυτοχρόνως ή νωρίτερα σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης, η εφαρμογή του μέτρου θα διευκολυνθεί, αφού το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας πραγματοποιείται με τις άλλες χώρες της ΕΕ. Η αύξηση της απασχόλησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει περίπου

σε 130 χιλιάδες άτομα. Πέραν τούτων, υπολογίζεται ότι θα διασωθούν και επαπειλούμενες θέσεις εργασίας της τάξης των 50 χιλιάδων ατόμων.

10. Συνταξιοδότηση με 35ετια χωρίς όριο ηλικίας

Στην κατεύθυνση της αποσυμφόρησης των θέσεων απασχόλησης και της διευκόλυνσης εισόδου νέων στην αγορά εργασίας η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι θα συμβάλει ουσιαστικά η συνταξιοδότηση με 35ετία χωρίς όριο ηλικίας.

Το αίτημά μας να μην υπάρχει όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, όταν ο εργαζόμενος συμπληρώσει τις 10.500 ημέρες ασφάλισης, αποτελεί αποτελεσματικό μέτρο κατά της ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων και ζητούμε να νομοθετηθεί άμεσα.

11. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας στην κατεύθυνση της πραγματικής σύγκλισης, στο πλαίσιο της ζώνης του Ευρώ και της εγκαθίδρυσης του ενιαίου νομίσματος, επιβάλλει την προσήλωση στην αύξηση της παραγωγικότητας, με παραγωγικούς, αναπτυξιακούς και τεχνολογικούς όρους, οι οποίοι θα βασίζονται στην αναβάθμιση των γνώσεων του εργατικού δυναμικού, στις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και ζωής των εργαζομένων, καθώς και στη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Η επιδίωξη διαμόρφωσης συνθηκών βελτίωσης του επιπέδου παραγωγικότητας και μείωσης της ανεργίας στην ελληνική οικονομία, με απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, μείωση του κόστους εργασίας, επέκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και της φτηνής εργασίας, θα συμβάλει στην επιδείνωση των εισοδηματικών και κοινωνικών ανισοτήτων, στην αύξηση του άνεργου εργατικού δυναμικού, στην αναβολή της αναδιάρθρωσης και αναβάθμισης του παραγωγικού δυναμικού, μέσα από την βελτίωση των γνώσεων και ειδικοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Το αποτέλεσμα θα είναι η διατήρηση της παραγωγικότητας σε χαμηλά επίπεδα και η διαιώνιση του παραγωγικού αδιεξόδου της ελληνικής οικονομίας, για την επίλυση του οποίου θα κατατίθεται και στο μέλλον η κοινότυπη, παραδοσιακή και αναποτελεσματική πρόταση της μείωσης του κόστους εργασίας.

Σ’αυτή την οικονομική και κοινωνική συγκυρία το σ.κ. είναι συσπειρωμένο και σε ετοιμότητα για να διεκδικήσει δραστική μείωση της ανεργίας στη χώρα μας.

Είμαστε αποφασισμένοι να μην επιτρέψουμε περιορισμό των ασφαλιστικών δικλείδων κοινωνικής προστασίας.

Η απάντησή μας για την μετά ΟΝΕ εποχή είναι η διαρκής ανακατανομή του παραγόμενου πλούτου υπέρ του κόσμου της εργασίας με πολιτικές που θα υπακούουν στις κοινωνικές ανάγκες και θα εξασφαλίζουν πλήρη και ελεύθερα επιλεγμένη απασχόληση για όλους.

Χρέος της πολιτείας θεωρούμε ότι είναι η υιοθέτηση των προτάσεων του συνδικαλιστικού μας κινήματος για την καταπολέμηση της ανεργίας και την υλοποίηση του κοινωνικού κράτους, για την πρόοδο και την ευημερία όλων των πολιτών.

Συμπληρωματικό κείμενο της Γ.Σ.Ε.Ε. για τις Πολιτικές απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Εισαγωγή**
- Ελληνική οικονομία, Απασχόληση και Ανεργία
- Διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση
- Η μεταβολές στην απασχόληση, η ανεργία και η ανταγωνιστικότητα
- Προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. για τις πολιτικές μείωσης της ανεργίας
- **Επίλογος**

1. Εισαγωγή

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας της Γ.Σ.Ε.Ε. να προκαλέσει ανοικτό στην κοινωνία διάλογο με την κυβέρνηση τα κόμματα και τους φορείς για "τις πολιτικές απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας", η Γ.Σ.Ε.Ε. διατυπώνει συμπληρωματικά τις θέσεις της, στην βάση της συνολικής πρότασης για την αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την καταπολέμηση της ανεργίας που κατέθεσε στις 24/8/2000.

Κεντρική θέσης της Γ.Σ.Ε.Ε. είναι ότι:

"Η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και επομένως της ανταγωνιστικότητας της, που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της μεγέθυνσης του προϊόντος και την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης, δεν μπορεί να είναι συνάρτηση της επιβάρυνσης των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων της εργασίας, με διαμόρφωση συνθηκών απασχόλησης φτηνού εργασιακού δυναμικού".

Η θέση αυτή σημαίνει ότι η αύξηση της παραγωγικότητας και η αναβάθμιση της ποιοτικής διάστασης της παραγωγικής διαδικασίας και όχι η μείωση του κόστους εργασίας, συμβάλλει στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Ειδικότερα, η ανάλυση της σχέσης κόστους εργασίας και ανταγωνιστικότητας, αποδεικνύει ότι η απάντηση στην πρόκληση της ανταγωνιστικότητας δεν είναι η μείωση του κόστους (σε είδος και σε χρήμα) εργασίας αλλά η αύξηση της

παραγωγικότητας και η ανάπτυξη των ποσοτικών δεικτών στην παραγωγική διαδικασία και όχι η απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Έτσι αποδεικνύεται, ότι οι επιδόσεις των χωρών με το υψηλότερο μοναδιαίο κόστος εργασίας παραμένουν υψηλές σε διεθνές επίπεδο, ενώ σε χώρες με χαμηλό επίπεδο μισθών και εργασιακών σχέσεων οι επιδόσεις τους δεν παρουσίασαν κάποια ιδιαίτερη βελτίωση.

Η στρατηγική αυτή (συνδυασμός φιλελευθερισμού στις αγορές αγαθών, υπηρεσιών και εργασίας με νέο-κεϋσιανισμό στην μακροοικονομική πολιτική) εμπνέει τις εφαρμοσμένες πολιτικές οι οποίες κυρίως διαπνέονται από την παθητική προσαρμογή της εργασίας και του κράτους – πρόνοιας στις τεχνολογικές και παραγωγικές εξελίξεις, με αποτέλεσμα η σταθεροποίηση και η βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της οικονομίας να στηρίζεται, κατά κύριο λόγο στην μείωση του κόστους εργασίας, την ευελιξία και την απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Όμως, μια τέτοια στρατηγική επιδεινώνει τις αντιθέσεις, προωθεί την επικυριαρχία του οικονομικού στο κοινωνικό στοιχείο της αναπαραγωγής και υπονομεύει την εργασιακή και κοινωνική θέση των εργαζομένων.

Η διαπίστωση αυτή σημαίνει ότι απαιτείται ένας αναπροσανατολισμός της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, με στόχο την εξάλειψη των διαρθρωτικών προβλημάτων (Βιομηχανία, Γεωργία, Εκπαίδευση, Δημόσια Διοίκηση) και τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας που θα έχει την ικανότητα να ανταποκριθεί στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας καθώς και στην ικανοποίηση των προσδοκιών των εργαζομένων που συμπυκνώνονται στον άξονα "Ανάπτυξη – Απασχόληση – Εισόδημα – Κοινωνική Προστασία".

Κατά συνέπεια, απαιτείται μια στρατηγική ανάπτυξης, με ενθάρρυνση των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων για την ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό των παραγωγικών τομέων της οικονομίας σ' ένα υγιές οικονομικό περιβάλλον, με στόχο την αύξηση της παραγωγής, την αύξηση της παραγωγικότητας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την μείωση της ανεργίας και την επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας.

Η ΓΣΕΕ διεκδικεί αυτή την στρατηγική, επειδή θεωρεί ότι η προοπτική της ελληνικής οικονομίας οφείλει και πρέπει να βασιστεί σ΄ ένα υπόβαθρο που θα συνδυάζει το οικονομικό αποτέλεσμα με την ποιότητα, την ανάπτυξη με την απασχόληση, την αποτελεσματική οργάνωση με την αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος, των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής, η ΓΣΕΕ με το υπόμνημα αυτό που καταθέτει διατυπώνει τις θέσεις της επί του κειμένου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων "πολιτικές για την απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας", αναδεικνύοντας την κεντρική αντίφαση στόχου – αποτελέσματος των προτάσεων του Υπουργείου, αφού, όπως αποδεικνύεται, τα αναφερόμενα στις εργασιακές σχέσεις προτεινόμενα μέτρα, απορυθμίζουν τις εργασιακές σχέσεις και δεν συμβάλλουν στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην αύξηση της απασχόλησης.

2. Ελληνική οικονομία, Απασχόληση και Ανεργία

Η ελληνική οικονομία διήλθε από μια περίοδο σοβαρής επιβράδυνσης κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας καθώς και από μια περίοδο επιτάχυνσης κατά τα έτη 1995-1999. Η απασχόληση στην διάρκεια της δεκαετίας αυξήθηκε κατά 217.000 άτομα. Εντούτοις, το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε, στην διάρκεια της ίδιας περιόδου, περίπου κατά 459.000 άτομα. Ως εκ τούτου, ο αριθμός των ανέργων παρουσίασε άνοδο κατά 240.000, το δε ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε από το ποσοστό 7,7% το 1991, σε 11,7% κατά το 1999. Η άνοδος αυτή, σε συνδυασμό με την διόγκωση του αριθμού των ατόμων που αναζητούν εργασία για μεγάλο χρονικό διάστημα καθιστά την ανεργία κεντρικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

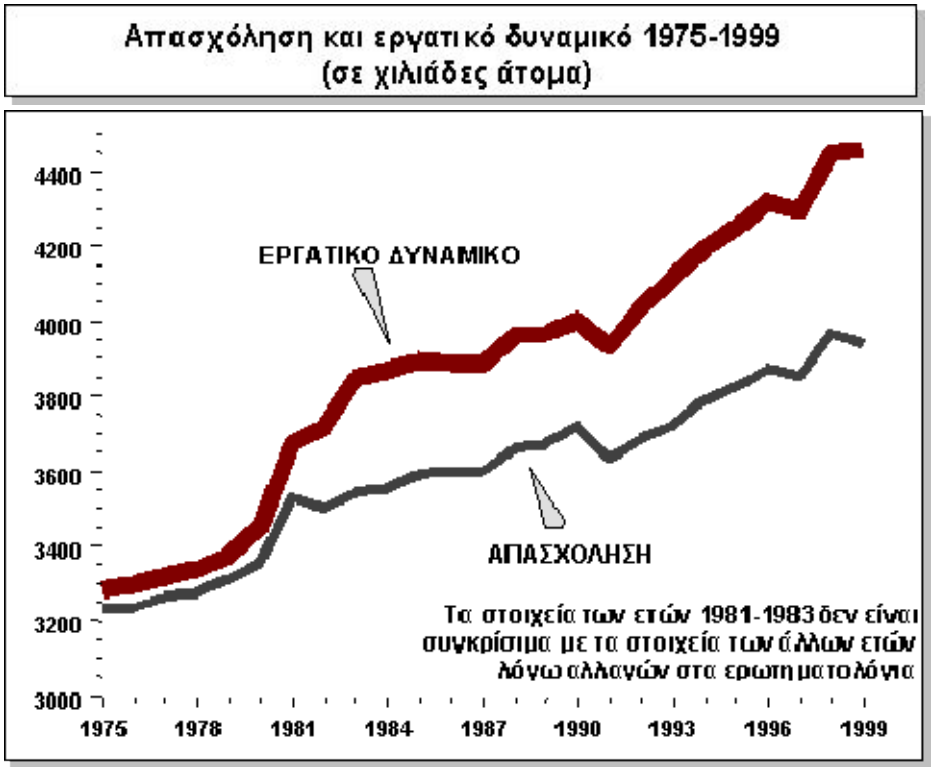

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ

Η αύξηση της απασχόλησης και του εργατικού δυναμικού αποτελούν μακροχρόνιες τάσεις που χαρακτηρίζουν και τα δύο μεγέθη κατά την τελευταία εικοσιπενταετία. Οι εν λόγω τάσεις είναι εμφανείς στις χρονολογικές σειρές των στοιχείων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, παρά το γεγονός ότι οι κατά καιρούς αλλαγές στα ερωτηματολόγια (ιδίως κατά τα έτη 1981 και 1993), αλλά και οι προσαρμογές των αποτελεσμάτων με βάση τα δεδομένα των απογραφών (1981, 1991) έχουν δημιουργήσει ασυνέχειες στις χρονολογικές σειρές, τόσο της απασχόλησης όσο και του εργατικού δυναμικού. Στην διάρκεια της δεκαετίας του '90, η ταχεία αύξηση του **εργατικού δυναμικού**, παρά την αύξηση της απασχόλησης έχει οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του ποσοστού ανεργίας, σε αντίθεση με την δεκαετία του '80 που ήταν μια δεκαετία σταθερότητας του εν λόγω ποσοστού στα επίπεδα του 7%-8% (Τα ποσοστά ανεργίας της δεκαετίας του '70 δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με αυτά της μεταγενέστερης περιόδου καθώς οι Έρευνες Εργατικού Δυναμικού πριν το 1981 αφορούσαν μόνον στις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας).

Πρέπει να σημειωθεί, εντούτοις, ότι κατά τα τελευταία έτη, παρά την ταχεία αύξηση του ΑΕΠ, οι αυξήσεις της απασχόλησης, είτε είναι μικρές, είτε είναι αρνητικές. Εάν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη ότι κατά το 1998 υπήρξε σημαντική αύξηση της καταγραμμένης απασχόλησης εξαιτίας της νομιμοποίησης αλλοδαπών, **η τριετία 1997-1999 χαρακτηρίζεται συνολικά από πολύ μικρή αύξηση της απασχόλησης**.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

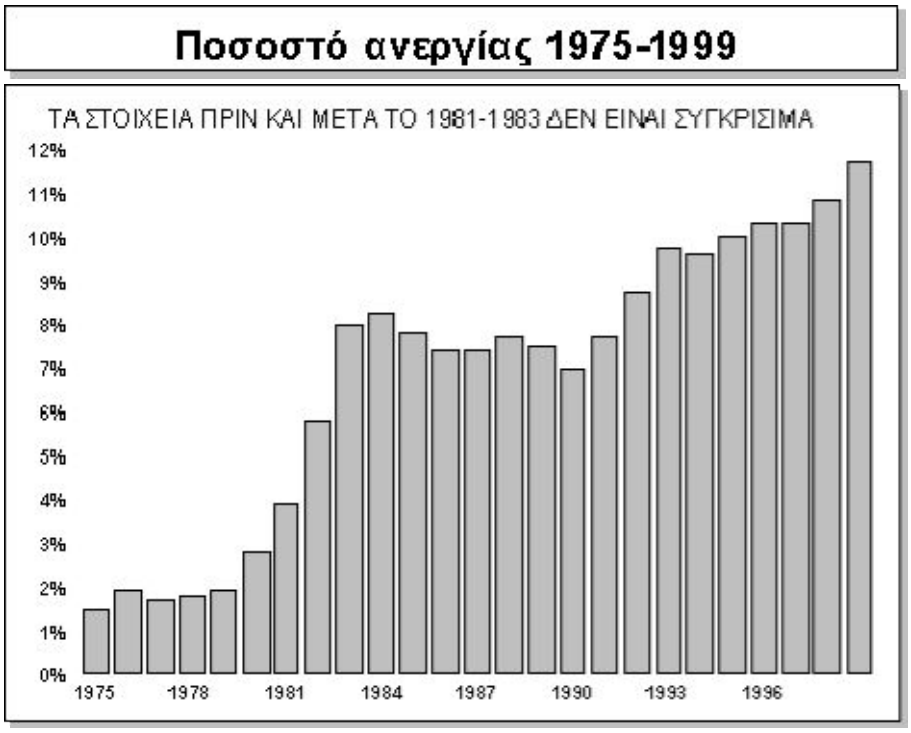

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ

Σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και με βάση την εναρμόνιση των στοιχείων που πραγματοποιεί η Eurostat, το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα υπερέβη το 1998, για πρώτη φορά, τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήδη δημιουργείται μια σημαντική διαφορά σε βάρος της Ελλάδας, καθώς ο μέσος ευρωπαϊκός όρος μειώνεται, ενώ το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα, αντίθετα, αυξάνεται.

Σε ότι αφορά τις **προοπτικές της απασχόλησης** κατά τα επόμενα έτη, στα μέσα του 1999, υπάρχουν ορισμένες *αβέβαιες*, πλην όμως υπαρκτές, ενδείξεις ότι εισερχόμαστε σε μια περίοδο κατά την οποία η παραγωγικότητα της εργασίας θα αυξηθεί με σχετικά υψηλούς ρυθμούς, τόσο επειδή η ελληνική οικονομία μεγενθύνεται με ετήσιους ρυθμούς που υπερβαίνουν το 3%, όσο και επειδή οι αυξημένες επενδύσεις σε μηχανικό εξοπλισμό μεταφέρουν νέες τεχνολογίες στις εργασιακές διαδικασίες. Η αρνητική επίδραση που θα έχουν αυτές οι εξελίξεις στην απασχόληση ενδέχεται να ενταθεί περαιτέρω από τις αναδιαρθρώσεις της ελληνικής οικονομίας. Οι αναδιαρθρώσεις αυτές περιλαμβάνουν δύο ταυτόχρονες κινήσεις: μια κίνηση *απαξίωσης* των ζημιογόνων κεφαλαίων και μια κίνηση *τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού* των βιώσιμων επιχειρήσεων. Η εντατικοποίηση της απαξίωσης γίνεται εμφανής στα στατιστικά στοιχεία των πτωχεύσεων, ενώ η επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού εμφανίζεται στα στοιχεία των

επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό και στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (παρούσα και προσδοκώμενη).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

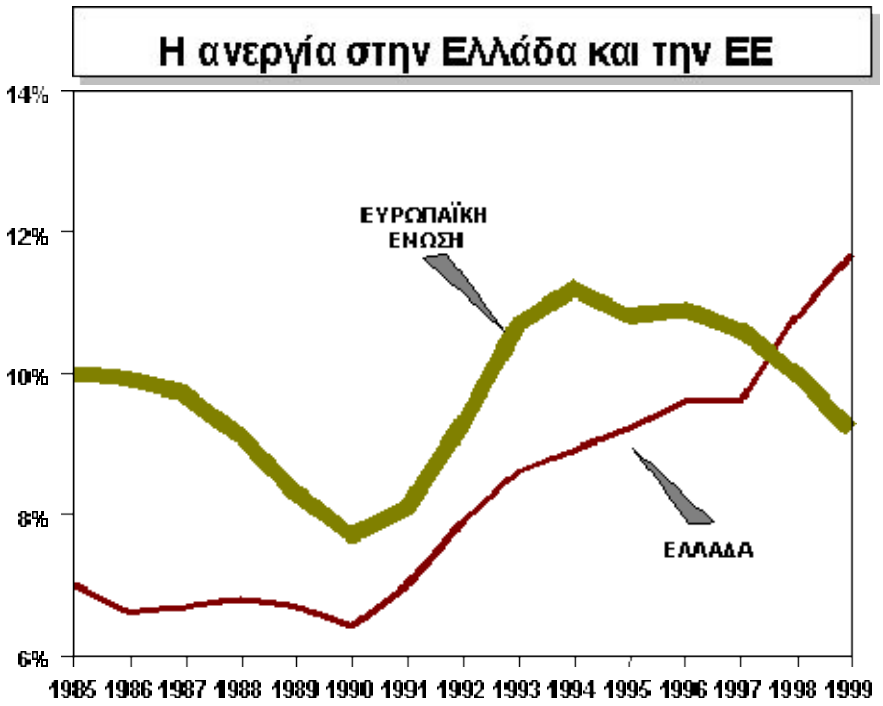

Πηγή: Eurostat

Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα, το οποίο ήταν από τα χαμηλότερα μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διάρκεια της δεκαετίας του '80, βρίσκεται σήμερα σαφώς πάνω από τον μέσο όρο και υπάρχουν μόνον δύο άλλες χώρες μέλη με υψηλότερο ποσοστό ανεργίας. Μάλιστα, δεν θα ήταν παράλογος ο ισχυρισμός ότι, καθώς στις άλλες χώρες της ΕΕ ο παραγωγικός εκσυγχρονισμός έχει προχωρήσει περισσότερο απ' ότι στην Ελλάδα, η δυναμική αύξησης της ανεργίας εκεί είναι μικρότερη απ' ότι στην χώρα μας. Δεν είναι καθόλου απίθανο, λοιπόν, κατά τα επόμενα έτη, η Ελλάδα να διεκδικήσει την πρώτη θέση στην κατάταξη των χωρών της ΕΕ, με βάση το ποσοστό ανεργίας.

Για την αντιμετώπιση της ανεργίας (της οποίας η άνοδος διέψευσε τις προβλέψεις των φορέων της οικονομικής πολιτικής επανειλημμένως, επί σειρά ετών) έχει αποδειχθεί ότι η οικονομική μεγέθυνση αποτελεί αναγκαία συνθήκη, κατά ορισμένους δε και ικανή συνθήκη. Επιπρόσθετα, κρίνονται αναγκαίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές κυβερνήσεις της Ευρώπης, μια σειρά ενεργητικών διαρθρωτικών πολιτικών της αγοράς εργασίας,

ώστε οι σημερινοί άνεργοι να μπορέσουν να καταλάβουν τις νέες θέσεις που θα δημιουργηθούν. Διότι, οι γνώσεις και οι δεξιότητες που θα απαιτηθούν από αυτές τις νέες θέσεις δεν θα είναι αναγκαστικά αυτές που διαθέτουν σήμερα οι άνεργοι. Οι κυριότερες διαρθρωτικές αλλαγές που υποστηρίζονται αφορούν την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την ευελιξία και την αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, τον επαναπροσδιορισμό του χρόνου εργασίας, τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους, την επέκταση της μερικής απασχόλησης και άλλα που αναφέρονται αναλυτικά στα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση. Η κριτική αξιολόγηση της ΓΣΕΕ για τα ζητήματα αυτά, διατυπώνεται στο ήδη υποβληθέν (24/8/2000) υπόμνημα θέσεων της για την αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την καταπολέμηση της ανεργίας.

3. Διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση

Η υποχρέωση για κάθε χώρα μέλος να διατηρεί την ανταγωνιστικότητά της, θα πρέπει να τηρείται μέσα στο νέο περιβάλλον της ΟΝΕ. Παραμένει, επομένως, προς διερεύνηση με ποιο τρόπο θα επιτυγχάνεται η αύξηση, ή έστω η διατήρηση, της ανταγωνιστικότητας.

Η κυρίαρχη άποψη επί του θέματος, όπως αυτή διατυπώνεται από τους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές κυβερνήσεις, έχει ως εξής: Με την ΟΝΕ, η προσαρμογή των κρατών - μελών σε οικονομικές διαταραχές, μεταφέρεται από την συναλλαγματική πολιτική στην αγορά εργασίας. Σε περίπτωση οικονομικής διαταραχής που θίγει ανισομερώς τις χώρες μέλη, η αγορά εργασίας πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτη, ώστε η προσαρμογή της οικονομίας να είναι όσο το δυνατόν ομαλή. Αν όμως η αγορά εργασίας δεν είναι ικανή να ανταποκριθεί σε μια τέτοια πρόκληση, εάν υπάρξουν δηλαδή στοιχεία που εμποδίζουν τις απαιτούμενες αλλαγές ως προς το ύψος των μισθών, τον χρόνο και την κινητικότητα της εργασίας, η αναγκαία προσαρμογή της οικονομίας θα πραγματοποιηθεί σε βάρος της παραγωγής και της απασχόλησης. Μια τέτοια εξέλιξη σημαίνει αύξηση του ποσοστού ανεργίας και μείωση του ύψους της παραγωγής. Το συμπέρασμα αυτό συμμερίζονται, τόσο οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και οι άλλοι διεθνείς οργανισμοί (ΟΟΣΑ και ΔΝΤ) και προτείνουν την μεταρρύθμιση και αναπροσαρμογή του συνόλου των παραγόντων που προσδιορίζουν το ύψος των μισθών. Με άλλα λόγια, οι πολιτικές που θα υιοθετηθούν από τα κράτη-μέλη τα επόμενα χρόνια στην βάση αυτής της αντίληψης θα αποβλέπουν κατά κύριο λόγο (α) στην αύξηση της ελαστικότητας των μισθών με βάση τις διαφορές παραγωγικότητας, (β) στην γενική συγκράτηση των μισθών στα πλαίσια της πολιτικής σταθερότητας των τιμών, και (γ) στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και των εργασιακών σχέσεων.

Όμως, η παραπάνω θέση των διεθνών οργανισμών σχετικά με το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον που εγκαθίσταται με την Οικονομική και Νομισματική

Ένωση, αγνοεί ορισμένες σημαντικές πλευρές της πραγματικότητας: Πράγματι, η ΟΝΕ αφαιρεί από τα κράτη-μέλη την δυνατότητα να προσαρμόζονται στις πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού μέσω της συναλλαγματικής πολιτικής. ***Αυτό όμως δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι η προσαρμογή μπορεί να πραγματοποιηθεί με έναν και μοναδικό τρόπο, την αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας.*** Το ζήτημα είναι πολύ πιο σύνθετο και πολύπλοκο και θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως εξής:

Μια ανοικτή οικονομία πρέπει να συνδυάζει δύο συνθήκες: η μεν παραγωγή να βρίσκεται στα επίπεδα της "δυνητικής" παραγωγής (κοντά, δηλαδή, στο κρίσιμο επίπεδο πέραν του οποίου ο βαθμός χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού δημιουργεί πληθωριστικές πιέσεις), οι δε ροές εμπορευμάτων και υπηρεσιών που δημιουργούνται στο επίπεδο αυτό της παραγωγής, να εξασφαλίζουν την ισορροπία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Με έναν απλούστερο τρόπο, αυτό σημαίνει, ότι απαιτείται να αξιοποιούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό οι παραγωγικές δυνάμεις της οικονομίας, χωρίς να δημιουργείται δυσβάστακτο εμπορικό έλλειμμα. Εάν οι τρέχουσες συναλλαγές παρουσιάζουν έλλειμμα όταν η οικονομία χρησιμοποιεί πλήρως τις παραγωγικές της δυνατότητες, δημιουργείται η υποχρέωση να διορθωθεί η εξωτερική ανισορροπία, είτε με προσαρμογή των τιμών, είτε με προσαρμογή του επιπέδου της εγχώριας παραγωγής σε χαμηλότερα επίπεδα. Αν υποθέσουμε προς στιγμήν, τη μη επίδραση των τιμών, δηλαδή των μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας, του κόστους εργασίας και των περιθωρίων κέρδους, στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, τότε, για να αποκατασταθεί η εξωτερική ισορροπία, θα πρέπει η παραγωγή να κατέλθει χαμηλότερα από το επίπεδο της "δυνητικής παραγωγής" (δηλαδή της μέγιστης μη πληθωριστικής χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού). Η ελληνική οικονομία θα πρέπει να επιβραδύνει την οικονομική της μεγέθυνση, έτσι ώστε να ισορροπήσει σε εκείνο το χαμηλό σημείο υποαπασχόλησης του παραγωγικού δυναμικού που αντιστοιχεί στην εξωτερική της ισορροπία. Σ' αυτή την περίπτωση, ο μέγιστος δυνατός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης καθορίζεται από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, για τα οποία, είναι γενικά αποδεκτό ότι δεν είναι τα ευνοϊκότερα δυνατά και ότι μεταβάλλονται δύσκολα και με τους μακροχρόνιους ρυθμούς της οικονομίας. Επομένως, στα πλαίσια της ΟΝΕ, οι χώρες με τα δυσμενέστερα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά θα είναι υποχρεωμένες να επιβραδύνουν τον ρυθμό της οικονομικής μεγέθυνσης σε επίπεδα χαμηλότερα από αυτά των κυριότερων εμπορικών τους εταίρων, δηλαδή των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να αποφύγουν μια τέτοια εξέλιξη, οι εν λόγω χώρες θα πρέπει να αναπροσαρμόζουν τις τιμές των προϊόντων τους.

Με αυτά τα δεδομένα τίθεται το ερώτημα: ποιες θα είναι οι πιθανότερες επιπτώσεις για την απασχόληση από την συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση; Η Ελλάδα θα υποχρεωθεί να υπερασπίσει τα μερίδιά της, τόσο στην εγχώρια αγορά, όσο και στις αγορές του εξωτερικού. Εφόσον τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας υστερούν σε

σύγκριση με αυτά των περισσοτέρων εκ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ***και αν δεν υπάρξουν διορθωτικές κινήσεις σε αυτήν την κατεύθυνση***, η προσαρμογή στον διεθνή ανταγωνισμό, στην βραχυπρόθεσμη και την μεσοπρόθεσμη διάρκεια, μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της προσαρμογής των τιμών των εγχώριων προϊόντων, δηλαδή μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας τιμής.

Υπάρχουν τέσσερις τρόποι προσαρμογής μιας χώρας στις πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού: η μεταβολή της συναλλαγματικής της ισοτιμίας, η μείωση του κόστους παραγωγής, η μείωση των περιθωρίων κέρδους, και τέλος, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και η βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Με την εφαρμογή της κοινής νομισματικής πολιτικής, τα κράτη-μέλη δεν έχουν πλέον την δυνατότητα να αποφασίζουν για την υποτίμηση ή την ανατίμηση των νομισμάτων τους. Με άλλα λόγια, η χρήση της συναλλαγματικής πολιτικής ως τρόπος προσαρμογής στον διεθνή ανταγωνισμό αναιρείται. Κατά συνέπεια, ***σαν μέσα βραχυπρόθεσμης προσαρμογής απομένουν, είτε η μείωση του κόστους παραγωγής, είτε η μείωση των περιθωρίων κέρδους. Σαν μέσα μακροπρόθεσμης προσαρμογής εμφανίζονται αφενός μεν η βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, αφετέρου δε η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με ρυθμούς που υπερβαίνουν τον μέσο ευρωπαϊκό όρο.***

Σε ό,τι αφορά την βραχυπρόθεσμη διάρκεια, υπάρχει ο κίνδυνος, η προσαρμογή να βαρύνει την εργασία, να έχουμε, δηλαδή, μείωση του μεριδίου της εργασίας στο προϊόν, δηλαδή αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας. Ενώ η προσαρμογή της εθνικής οικονομίας στις απαιτήσεις της διεθνοποίησης, "υπό κανονικές συνθήκες" (δηλαδή όταν υπάρχουν ξεχωριστά εθνικά νομίσματα) πραγματοποιείται με εργαλείο την συναλλαγματική, την νομισματική και την δημοσιονομική πολιτική, η συμμετοχή στην ΟΝΕ θα αφαιρέσει από την οικονομική πολιτική αυτή την δυνατότητα. Θα μεταφερθεί, έτσι, ολόκληρη η πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού στην αμοιβή εργασίας. Στην αντίθετη περίπτωση, το βάρος της προσαρμογής θα μεταφερθεί στα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, ούτε η συνεχής μεταφορά του βάρους της προσαρμογής στον κόσμο της εργασίας, ούτε η συνεχής μείωση των περιθωρίων κέρδους αποτελούν λύσεις μακράς πνοής. Διότι η μεν πρώτη επιδεινώνει σοβαρά το βιοτικό επίπεδο των μισθωτών, η δε δεύτερη υποσκάπτει την ικανότητα των επιχειρήσεων να επενδύουν. Για τον λόγο αυτό, αυτοί οι δύο "δρόμοι προσαρμογής" αποτελούν βραχυπρόθεσμες ή έστω μεσοπρόθεσμες διευθετήσεις.

Κατά συνέπεια, η μοναδική μακροχρόνια λύση βρίσκεται στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ποια είναι, όμως, η ικανότητα των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας μας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας τέτοιας πολιτικής;

Μια χώρα μπορεί να επιχειρήσει μια τέτοια πολιτική αναβάθμισης της παραγωγής της, μόνο αν το παραγωγικό της σύστημα είναι σε θέση να εξασφαλίσει τους προσδιοριστικούς παράγοντες της ποιότητας και της καινοτομίας. Η βελτίωση της ποιότητας και η καινοτομία δεν υπάρχουν ανεξάρτητα από τις παραγωγικές διαδικασίες. Αντίθετα, αποτελούν αποτελέσματα της ενδογενούς εξέλιξης των παραγωγικών διαδικασιών. Το ίδιο ισχύει και για την βελτίωση της παραγωγικότητας που σχετίζεται άμεσα με την ανταγωνιστικότητα τιμής. Κατά συνέπεια, μια χώρα οφείλει, πριν αποφασίσει να στρέψει τις παραγωγικές της δυνάμεις προς νέες κατευθύνσεις, να έχει εξασφαλίσει την διάχυση των μηχανισμών ‘‘εκμάθησης της ποιότητας και της καινοτομίας’’. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει σε περίπτωση που οι αρμόδιες πολιτικές και οικονομικές αρχές αποφασίσουν τον εκσυγχρονισμό της υπαρκτής βιομηχανικής βάσης.

Η ικανότητα των κρατών να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη των μηχανισμών βελτίωσης της ποιότητας, αύξησης της παραγωγικότητας και ενίσχυσης της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, παραπέμπει στους συντελεστές της ανταγωνιστικότητας στα πλαίσια ενός νέου παραγωγικού υποδείγματος.

Παράλληλα, επιβάλλεται η προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις απαιτήσεις του "νέου παραγωγικού υποδείγματος" (αναβαθμισμένο ρόλο της εργασίας, αυξημένη εξειδίκευση και προσαρμοστικότητα του εργατικού δυναμικού, κτλ). Η ύπαρξη της κατάλληλης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ορίζει κατά κύριο λόγο την ικανότητα μιας χώρας να αναπτύξει τις νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής.

Τέλος, μπορούμε να επισημάνουμε τον ρόλο των εργασιακών σχέσεων και της πολιτικής μισθών για την διάχυση των οργανωτικών καινοτομιών του "νέου παραγωγικού υποδείγματος".

Όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις, η μεγαλύτερη πρόκληση παραπέμπει στην ικανότητα των επιχειρήσεων, των κοινωνικών φορέων και του κράτους να συνδυάσουν:

- την ανάγκη για πολυδυναμία, βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας, και
- τις προσδοκίες των εργαζομένων ως προς την εξέλιξη των αποδοχών και της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους.

Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να βασίσουν την ανταγωνιστικότητα τους στην συστηματική συρρίκνωση των μισθών ή των θέσεων εργασίας. Η παραπάνω θέση δικαιολογείται από την αντίφαση μεταξύ της "ανταγωνιστικότητας που εξαρτάται από τους μισθούς" και της ποιότητας της εργασίας στα πλαίσια της νέας οργάνωσης της παραγωγής.

Όμως για την Ελλάδα, τι ενδείξεις έχουμε σε σχέση με τον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό, την διαδικασία της εκμάθησης και την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού;

Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι στην εγχώρια βιομηχανία έχει εκκινήσει μια διαδικασία εκσυγχρονισμού διαμέσου των αυξημένων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Ωστόσο, ο τεχνολογικός και οργανωτικός εκσυγχρονισμός της μεταποίησης έχει ακόμη μικρές επιπτώσεις στην παραγωγική της ισχύ, στην ανταγωνιστικότητά της. Αυτό το μέτριο αποτέλεσμα μπορεί να ερμηνευθεί με δύο παράγοντες: **Πρώτον**, ο ρυθμός του εκσυγχρονισμού παραμένει μικρός και υπολείπεται σημαντικά του αντίστοιχου της δεκαετίας του '60. Καθώς ο ρυθμός συσσώρευσης του κεφαλαίου μόλις κατά τα τελευταία έτη ανέκαμψε, η μεταφορά νέων τεχνολογιών και οργανωτικών καινοτομιών στην παραγωγή μόλις πρόσφατα επιταχύνθηκε. **Δεύτερον**, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο έχει εκκινήσει ουσιαστικά ο εκσυγχρονισμός, είναι μικρό για να βρεθούν οι αναγκαίες προσαρμογές στις απαιτήσεις της τεχνολογικής αλλαγής. Διότι, η παραγωγική αναβάθμιση και η προσαρμογή της εργασίας στις νέες απαιτήσεις, χρειάζονται και εκπαίδευση των παραγωγών, και πολιτικές υποκίνησης στην εργασία και στην εκμάθηση, και αλλαγές στην οργάνωσή της, και διαχείριση των νέων εργασιακών αντιθέσεων που αναδύονται στους χώρους παραγωγής.

Αυτή η καθυστέρηση στον εκσυγχρονισμό αντανακλάται στα στοιχεία του εξωτερικού εμπορίου: Ο δείκτης εξαγωγικής επίδοσης της Ελλάδας, έχει παρουσιάσει μείωση κατά τα τέσσερα έτη 1994-1997, και αναμενόταν να βελτιωθεί κατά το 1998-1999 χάρη στην υποτίμηση της δραχμής. Αυτές οι προσδοκίες, όμως, έχουν διαψευσθεί και οι επιδόσεις της Ελλάδας εμφανίζονται ως εξαιρετικά μέτριες. Ως εκ τούτου, οι πρόσφατες επιδόσεις της εγχώριας βιομηχανίας στο διεθνές εμπόριο είναι εξαιρετικά ανησυχητικές. Αυτό το γεγονός μας οδηγεί σε ένα βασικό συμπέρασμα: **Η πολιτική που ασκήθηκε μέχρι σήμερα, βασιζόταν στην αντίληψη ότι η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της θα επέλθει διαμέσου της εγκατάστασης ενός μηχανισμού αναδιανομής του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας και της συνακόλουθης αύξησης της κερδοφορίας. Επιπλέον, θεώρησε ως μέσον για την επίτευξη αυτών των στόχων, την ευελιξία στην αγορά εργασίας.** Η βασική επιδίωξη αυτής της πολιτικής ήταν η αποκατάσταση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου, διότι, μια αύξηση της κερδοφορίας θα προκαλούσε, υποτίθεται, μία αντίστοιχη άνοδο των παραγωγικών επενδύσεων. Παράλληλη επιδίωξη αυτής της πολιτικής ήταν η πτώση του κόστους εργασίας ώστε να προκαλέσει μία ουσιαστική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η οποία με τη σειρά της θα οδηγούσε σε βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων και αύξηση της παραγωγής. **Ωστόσο, μέχρι σήμερα, μετά από αρκετά έτη εφαρμογής της εν λόγω πολιτικής, δεν είναι εύκολο να επαληθευθούν οι προσδοκίες που στηρίχθηκαν στην παραπάνω πολιτική.** Καταρχήν, η σχέση του κόστους εργασίας και της ανταγωνιστικότητας παραμένει αμφίβολη και οι επιδόσεις των χωρών με το υψηλότερο μοναδιαίο κόστος εργασίας στην παγκόσμια αγορά παραμένουν εξαιρετικές. Αλλά και

αντίστροφα, οι επιδόσεις πολλών χωρών με χαμηλούς μισθούς δεν παρουσίασαν βελτίωση. Χαρακτηριστική από την άποψη αυτή είναι και η περίπτωση της Ελλάδας, στην οποία **το μοναδιαίο κόστος εργασίας** μεταξύ 1983 και 1998 μειώθηκε περίπου κατά 20% σε πραγματικούς όρους, εξέλιξη που δεν εμπόδισε την διαρκή επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας όπως αυτή εμφανίζεται στις επιδόσεις της χώρας στο διεθνές εμπόριο. Η αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος των μισθωτών, όπως αποδεικνύει η ελληνική εμπειρία, προκαλεί μία σημαντική μείωση του κόστους εργασίας, η οποία όμως δεν μετατρέπεται σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας καθώς μεταξύ των δύο μεγεθών (του κόστους εργασίας και της ανταγωνιστικότητας) υπάρχει μια πολύ ασθενής σχέση εξάρτησης. Απλά, η μείωση του κόστους εργασίας οδήγησε σε άνοδο των κερδών και το βιομηχανικό εμπορικό ισοζύγιο της χώρας παρουσιάζει ανησυχητική κατάσταση.

Εάν, όμως, οι επενδύσεις σε μηχανικό εξοπλισμό αυξάνονται, το μοναδιαίο κόστος εργασίας έχει μειωθεί, οι εξαγωγικές αγορές μεγεθύνονται ταχύτατα, η δραχμή έχει υποτιμηθεί, και παρόλα αυτά ο όγκος των εξαγωγών μειώνεται, δεν μπορεί παρά να ευθύνεται γι' αυτό η μειωμένη διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα.

4. Οι μεταβολές στην απασχόληση, η ανεργία και η ανταγωνιστικότητα

Η αξιολόγηση των μεταβολών που πραγματοποιούνται σε ότι αφορά την απασχόληση και την ανεργία, αλλά και των χαρακτηριστικών της κρατικής παρέμβασης σε σχέση με την αγορά εργασίας, πρέπει να συνδεθεί με την ερμηνεία του αργού ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας της οικονομίας και επίσης με την στασιμότητα που παρουσιάζει η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Η μεγάλη ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας για τους απόφοιτους της ανώτερης και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πρέπει να συσχετισθούν τόσο με την επέκταση της παραοικονομίας και τον ανεπαρκή έλεγχο της αγοράς εργασίας, όσο και με την αδυναμία των μηχανισμών διαμόρφωσης και ενσωμάτωσης στην παραγωγή της ειδικευμένης εργασίας.

Κατά την τελευταία δεκαετία η ένταξη στην δομή της απασχόλησης ενός σημαντικού αριθμού αλλοδαπών που απορροφήθηκαν από την αγορά "μαύρης" εργασίας, σημαίνει ότι η αύξηση ήταν μεγαλύτερη από αυτήν που καταγράφουν οι επίσημες στατιστικές και ότι επομένως η συνολική παραγωγικότητα της οικονομίας αυξήθηκε με ρυθμούς πιο αργούς από αυτούς που υπολογίζονται. Παρόλο που δεν υπάρχουν πρόσφατες εκτιμήσεις, πρέπει να υποθέσουμε ότι η αγορά "μαύρης" εργασίας περιλαμβάνει και σημαντικό αριθμό ελλήνων, όπως έδειξαν παλαιότερες έρευνες και όπως φαίνεται να υποδεικνύουν τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, τόσο του ενεργού πληθυσμού όσο και της απασχόλησης.

Τα στοιχεία για την απασχόληση και την ανεργία κατά επίπεδο εκπαίδευσης δείχνουν σαφώς ότι ενώ βελτιώνεται συνεχώς το επίπεδο αυτό από την πλευρά της

προσφοράς, η ζήτηση εργασίας συμπιέζει προς τα κάτω την ειδίκευση του εργατικού δυναμικού.

Το ποσοστό ανεργίας το 1999 ήταν για τους απόφοιτους ΤΕΙ και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πάνω από 15%, 13,6% για αυτούς που τελείωσαν το γυμνάσιο και 8,5% για αυτούς που τελείωσαν το δημοτικό, αν και είναι η κατηγορία την οποία ανταγωνίζεται κατά κύριο λόγο το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό. Το ποσοστό ανεργίας των απόφοιτων ΑΕΙ το 1999 ήταν 7,8%.

Οι χαμηλοί ρυθμοί της παραγωγικότητας της οικονομίας και η μεγάλη ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία, συνδυάζονται με την περιορισμένη αξιοποίηση της ταχύτατης ανόδου του μορφωτικού επιπέδου των εργαζομένων. Στην περίοδο 1993 – 1999, για την οποία υπάρχουν απολύτως συγκρίσιμα στοιχεία, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 219.612 άτομα, όταν μειώθηκε κατά 350.000 άτομα περίπου η απασχόληση ατόμων με επίπεδο εκπαίδευσης από γυμνάσιο και κάτω, ενώ αυξήθηκε κατά 570.000 άτομα περίπου η απασχόληση των ατόμων με επίπεδο εκπαίδευσης από Λύκειο και πάνω. Αυτή η εξέλιξη δεν αντιστοιχεί σε διαδικασίες τόσο γρήγορης αναβάθμισης των ειδικοτήτων στο επίπεδο της οικονομίας και μπορούμε να ισχυριστούμε ότι διαμορφώνεται μια κατάσταση υπερπροσφοράς αποφοίτων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα γνωρίζουμε ότι υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις ειδικοτήτων σε κρίσιμους τομείς και κλάδους που είναι φορείς τεχνολογικών μεταβολών. Χαρακτηριστικό της αναντιστοιχίας εκπαίδευσης και απασχόλησης είναι το γεγονός ότι οι νέοι έως 19 ετών που είναι απόφοιτοι γυμνασίου ή λυκείου, παρουσιάζουν ποσοστό ανεργίας που είναι μόνιμα πάνω από 40% και προσεγγίζει το 47,3% το 1999.Για τους νέους απόφοιτους γυμνασίου ή λυκείου, ηλικίας 20 – 24 ετών, το ποσοστό ανεργίας το 1999 ήταν 28,5%.

Οι διατυπώσεις αυτές δείχνουν επιπλέον ότι:

α) η κάλυψη αναγκών σε ειδικευμένη εργασία, δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα επιλογών που γίνονται από τους ίδιους τους σπουδαστές ή από μεμονωμένους εκπαιδευτικούς οργανισμούς,

β) η κάλυψη αναγκών σε ειδικευμένη εργασία δεν μπορεί να είναι το αποτέλεσμα της λειτουργίας μιας "αγοράς της εκπαίδευσης". Οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί ή εκπονούνται από το ΙΝΕ δείχνουν ότι οι τεχνολογικές και οργανωτικές μεταβολές που πραγματοποιούνται σε κλάδους διαφόρων τεχνολογικών επιπέδων και χαρακτηριστικών, χρειάζονται για να καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες σε ειδικότητες, να στηρίζονται στους εξής ρυθμιστικούς μηχανισμούς:

- τον καθορισμό των αναγκαίων ειδικοτήτων και των αναγκών σε εκπαίδευση και κατάρτιση, με την συμμετοχή των εργοδοτικών και συνδικαλιστικών φορέων,

- την ύπαρξη ενός μηχανισμού αναγνώρισης και ανανέωσης των επαγγελματικών προσόντων και δικαιωμάτων, ο οποίος να είναι αποδεκτός σε κλαδικό επίπεδο, από εργοδοτικούς και συνδικαλιστικούς φορείς
- την λειτουργία ενός συστήματος μαθητείας σε συνδυασμό με την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, για όλες τις ειδικότητες

Μια τέτοια ρύθμιση, δεν μπορεί όμως να είναι αποτελεσματική αν δεν εξασφαλίζεται η τήρηση της εργατικής νομοθεσίας, της ασφαλιστικής νομοθεσίας και των συλλογικών συμβάσεων στο επίπεδο επιχειρήσεων. Διαφορετικά, όπως συμβαίνει σε μαζική κλίμακα, η ζήτηση θα στρέφεται προς ένα εργατικό δυναμικό πιο φτηνό αλλά λιγότερο ειδικευμένο, χωρίς επαγγελματικά χαρακτηριστικά, με ένα δίπλωμα ή πτυχίο που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της θέσης εργασίας, ενώ υπάρχει η ψευδαίσθηση ότι αυτές οι αδυναμίες αντισταθμίζονται από χαμηλότερο κόστος εργασίας.

Μια αγορά εργασίας με τα σημερινά χαρακτηριστικά, επιτρέπει να συνυπάρχουν ακόμα και σε δυναμικούς κλάδους, επιχειρήσεις που αξιοποιούν τις υπάρχουσες τεχνολογικές δυνατότητες και συγκεντρώνουν την αφρόκρεμα του εργατικού δυναμικού, με επιχειρήσεις σε ενδιάμεσες καταστάσεις οι οποίες παρουσιάζουν διάφορες αδυναμίες σε ότι αφορά την ανταπόκριση στις επιταγές της αγοράς, την οργάνωση της εργασίας, την αξιοποίηση του εξοπλισμού τους, ή τις ειδικότητες του προσωπικού.

Οι επιχειρήσεις με αυτές τις αδυναμίες χαρακτηρίζονται από μειωμένη ανταγωνιστικότητα και από την τάση – και τη δυνατότητα – να αντισταθμίζουν το κόστος των αδυναμιών τους ως προς την κερδοφορία, με την μείωση του κόστους εργασίας.

Οι μελέτες του ΙΝΕ και οι διαθέσιμες μελέτες άλλων ερευνητικών φορέων, αναδεικνύουν ότι οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις που ενσωματώνουν αποτελεσματικά νέες τεχνολογίες και νέες μεθόδους, χρησιμοποιούν για τον κορμό των ειδικευμένων εργαζομένων τρόπους ρύθμισης της οργάνωσης της εργασίας που χαρακτηρίζονται από την πλήρη και σταθερή απασχόληση, τις υψηλές αμοιβές, την συνεχή κατάρτιση και την αντιμετώπιση με βάση τις ισχύουσες νόμιμες ρυθμίσεις, των ζητημάτων που έχουν σχέση με το χρόνο εργασίας. Οι ανάγκες για ευέλικτες μορφές οργάνωσης της εργασίας σε ότι αφορά την ανειδίκευτη ή ημι-ειδικευμένη εργασία, είναι υπαρκτές αλλά αντιμετωπίζονται χωρίς δυσκολίες με την χρήση του υπάρχοντος πλαισίου νόμων, και συγκεκριμένα με υπεργολαβίες, συμβάσεις ορισμένου χρόνου, εποχική απασχόληση κ.λ.π.

Οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε διάφορα στάδια προβληματικότητας ως προς τις επιλογές μιας ανταγωνιστικής και καλά οργανωμένης επιχείρησης, αντιμετωπίζουν προβλήματα οργάνωσης, προβλήματα προγραμματισμού της παραγωγής και των

πωλήσεων και προβλήματα επιλογής ή κατάρτισης του κατάλληλου προσωπικού, για τα οποία θεωρούν ως λύσεις διάφορες μορφές ευελιξίας.

Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων με μεγαλύτερη ευελιξία στις μορφές απασχόλησης οδηγεί τις επιχειρήσεις σε λύσεις αναποτελεσματικές ως προς την παραγωγικότητα, που βασίζονται απλώς στην φτηνότερη εργασία, και δεν αυξάνουν την απασχόληση. Πρόκειται φυσικά για λύσεις που υπονομεύουν τις σχέσεις των επιχειρήσεων με το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό το οποίο επωμίζεται τις τεχνολογικές και ποιοτικές μεταβολές.

Η κρατική παρέμβαση στην αγορά εργασίας πρέπει να είναι ρυθμιστική ως προς την εξασφάλιση των αναγκαίων ειδικοτήτων και ως προς τον σεβασμό της υπάρχουσας νομοθεσίας, αν θέλουμε να υποστηριχθεί ο εκσυγχρονισμός και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Η γνώση της πραγματικότητας των επιχειρήσεων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πολιτική διεύρυνσης των ευελιξιών οδηγεί στην στασιμότητα ή μείωση της ανταγωνιστικότητας.

5. Προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. για τις πολιτικές μείωσης της ανεργίας

Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι οι προτάσεις του Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τις εργασιακές σχέσεις βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση ακόμη και από την επίτευξη του στόχου των 300.000 θέσεων εργασίας την περίοδο 2000 – 2004. Σημειώνεται ότι αυτός ο στόχος θα σήμαινε ότι το 2004 το ποσοστό ανεργίας θα είναι 10,75% και ο αριθμός των ανέργων από 525.000 σήμερα θα είναι 510.000 άτομα. Η Γ.Σ.Ε.Ε. θεωρεί ότι το πρόβλημα της ανεργίας αναδεικνύεται στις δύο τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, ως το σημαντικότερο πρόβλημα στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το επίπεδο της ανεργίας στην Ελλάδα (11,7%, 525.000 άτομα το 1999) θέτει επί τάπητος το ζήτημα της κρίσης της απασχόλησης και της προοπτικής της στην χώρα μας σε συνθήκες ενιαίου νομίσματος.

Είναι σαφές ότι η κρίση της απασχόλησης εστιάζεται κυρίως στην αδυναμία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας καθώς και στην απορρύθμιση του προτύπου εργασιακών σχέσεων το οποίο επικράτησε μεταπολεμικά στην Ευρώπη, έχοντας ως βασικά του χαρακτηριστικά την πλήρη απασχόληση με οκτώ ώρες εργασίας, πλήρη εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα.

Το πρότυπο αυτό σε συνθήκες έντασης του ανταγωνισμού και διεθνοποίησης των οικονομικών, αποπειράται να αντικατασταθεί από ένα διαφορετικού τύπου πρότυπο οργάνωσης των εργασιακών σχέσεων, το οποίο θα χαρακτηρίζει η μη σταθερότητα στην απασχόληση, οι συχνές αλλαγές στην απασχόληση του εργαζόμενου, η ανατροπή των συνθηκών πλήρους και οκτάωρης απασχόλησης, το χαμηλό επίπεδο των αμοιβών και γενικότερα ένα υποβαθμισμένο πλαίσιο εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η βασική επιδίωξη αυτών των αλλαγών συνίσταται όπως προαναφέραμε, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, μέσα από λογικές μείωσης του κόστους εργασίας, σε συνδυασμό και με την καθιέρωση διαφορετικών μορφών απασχόλησης με κεντρικό στόχο τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Όμως, τέτοιες πρακτικές ελάχιστα συμβάλλουν στην αύξηση του όγκου της απασχόλησης, εφόσον τείνουν στον καταμερισμό των ιδίων θέσεων εργασίας σε περισσότερα άτομα και μάλιστα σε συνθήκες υποβάθμισης του βασικού επιπέδου για σημαντικά τμήματα του εργατικού δυναμικού.

Με αφετηρία αυτά τα δεδομένα η ΓΣΕΕ διεκδικεί την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας με πολιτικές μακράς πνοής. Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνει την μείωση της ανεργίας το 2004 στο επίπεδο το 7,8% γεγονός που επιβάλλει την δημιουργία 440.507 θέσεων εργασίας την περίοδο 1999 – 2004. Παράλληλα προτείνει την μείωση της ανεργίας το 2010 στο επίπεδο του 4,9% γεγονός που επιβάλλει την δημιουργία 489.045 θέσεων εργασίας την περίοδο 2004 – 2010.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα συμπεράσματα της αναλογιστικής μελέτης του ΙΝΕ για την κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα, η μείωση του επιπέδου της ανεργίας κάτω του επιπέδου του 7% στην χώρα μας, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα εξασφάλισης της μακροχρόνιας χρηματο-οικονομικής βιωσιμότητας του κοινωνικο-ασφαλιστικού μας συστήματος.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων, θεωρεί ότι απαιτούνται πολιτικές καταπολέμησης και όχι διαχείρισης του προβλήματος της ανεργίας, προτείνοντας τις συγκεκριμένες κατευθύνσεις πολιτικών μείωσης της ανεργίας.

1. Χρειάζεται να μεταρρυθμιστεί το εκπαιδευτικό σύστημα, ώστε να ενισχυθεί ο αυτόνομος ρόλους του Λυκείου, να επεκταθεί η υποχρεωτική εκπαίδευση στα 12 χρόνια και να προωθηθούν στοχευμένα προγράμματα για τον περιορισμό της σχολικής διαρροής. Απαιτείται παράλληλα να προσαρμοστεί και το σύστημα κατάρτισης στις νέες ειδικότητες, οι οποίες είναι αναγκαίες για τον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό της οικονομίας. Σε αυτή τη διαδικασία προσαρμογής πρέπει να εμπλακούν οι εργοδοτικές, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς. Απαιτείται γι’ αυτό:

- Για τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια να αναβαθμιστεί το επίπεδο σπουδών και ο εξοπλισμός, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τεχνολογικής αναδιάρθρωσης που συντελείται,
- Να καθοριστούν στα ΤΕΕ οι αναγκαίες ειδικότητες, το περιεχόμενο των σπουδών και οι συνθήκες της πρακτικής εξάσκησης με την συμφωνία των ενδιαφερομένων κοινωνικών φορέων, των εργοδοτών και των εργαζομένων,
- Να βελτιωθούν με την συμμετοχή επίσης των κοινωνικών φορέων, τα προγράμματα και ο εξοπλισμός της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως και τα

προγράμματα και ο εξοπλισμός των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ),

- Να επωμιστεί ο ΟΕΕΚ το έργο του προσδιορισμού των αναγκών σε ειδικότητες και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την απασχόληση,
- Να διαμορφωθεί ένα σύστημα πιστοποίησης και κατοχύρωσης επαγγελματικών δικαιωμάτων αντίστοιχο με τις ανάγκες των τεχνολογικών μεταβολών και με την ανάγκη αναβάθμισης του ρόλου των εργαζομένων.

2. Ο ΟΑΕΔ χρειάζεται να προσαρμοστεί στις υπάρχουσες ανάγκες, αναβαθμίζοντας τις υπηρεσίες του, λειτουργώντας αποτελεσματικά και με ευελιξία, αξιολογώντας και αποτιμώντας τις δράσεις του, έχοντας επίσης πρωτογενή γνώση της πραγματικότητας της αγοράς εργασίας, ώστε να είναι αποτελεσματικός σ' ότι αφορά την καταπολέμηση της ανεργίας. Συγκεκριμένα, η ανταπόκριση του ΟΑΕΔ στις υπάρχουσες ανάγκες απαιτεί κατά την άποψη της Γ.Σ.Ε.Ε. την εξής προσέγγιση:

- Να διατηρηθεί ο δημόσιος και τριμερής χαρακτήρας του ΟΑΕΔ, ο οποίος θα μετατραπεί σε μητρικό οργανισμό δημόσιου χαρακτήρα, και να ενισχυθούν οι πόροι του από τον κρατικό Προϋπολογισμό.
- Να δημιουργηθούν τομείς, οι οποίοι θα εποπτεύουν ο καθένας την απασχόληση, την ασφάλιση και την εκπαίδευση και κατάρτιση,
- Να χρηματοδοτούνται οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης από τον κρατικό προϋπολογισμό, ενώ οι εισφορές των εργοδοτών και εργαζομένων θα χρηματοδοτούν τον τομέα ασφάλισης, και θα είναι έτσι δυνατή η αύξηση των επιδομάτων,
- Το Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης απαιτείται να αναβαθμιστεί μέσω της επαρκούς επιστημονικής στελέχωσής του, για να έχει την δυνατότητα να συγκεντρώνει πρωτογενή στοιχεία για την αγορά εργασίας και παράλληλα να αξιολογεί ποιοτικά τις δράσεις του ΟΑΕΔ,
- Είναι αναγκαίο να προσαρμοστεί η μαθητεία στον προσανατολισμό της αγοράς εργασίας και να υπάρξει ένα Εθνικό Συμβούλιο Μαθητείας με την εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων,
- Είναι αναγκαία η απεμπλοκή του ΟΑΕΔ από την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση,
- Απαιτείται να βελτιωθεί ποιοτικά η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και να πάψει να λειτουργεί επιδοματικά, και να δοθεί προτεραιότητα στην εναλλασσόμενη κατάρτιση και να προκηρύσσονται ειδικότητες με βάση τις πραγματικές ανάγκες,
- Απαιτείται να αυξηθούν τα οικογενειακά επιδόματα και τα επιδόματα ανεργίας.
- Απαιτείται αναβάθμιση και στελέχωση των Κ.Π.Α., με προτεραιότητα στην εξατομικευμένη παρέμβαση.

3. Οι πολιτικές αναδιάρθρωσης που θα υλοποιηθούν μέσω του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, όπως και μέσω των άλλων πολιτικών που επιδιώκουν να επηρεάσουν τον τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό της οικονομίας, έχουν ανάγκη να υπερβούν τις εξής σοβαρές αδυναμίες:

- Την ανυπαρξία συντονισμού των πολιτικών και των επιχειρησιακών προγραμμάτων (των πολιτικών των διαφορετικών υπουργείων) που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
- Την έλλειψη αξιολόγησης ως προς συγκεκριμένους στόχους σε επίπεδο κλάδων και τομέων της οικονομίας,
- Την ανεπαρκή στελέχωση των υπουργείων, εν όψει μάλιστα των νέων μεθόδων διαχείρισης των ευρωπαϊκών πόρων,
- Την αδυναμία δημιουργίας δομών στήριξης της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, με τη συνεργασία των ενδιαφερομένων φορέων, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να ξεφύγουν από τον φαύλο κύκλο της χαμηλής παραγωγικότητας και της αναζήτησης μιας διεξόδου μέσω της φτηνής εργασίας.

4. Η ανάλυση του ΙΝΕ (βλέπε έκθεση 2000 για την οικονομία και την απασχόληση) δείχνει ότι η αναδιανομή εισοδήματος προς όφελος των κερδών, έχει πάρει διαστάσεις που δεν δικαιολογούνται από την ανάκαμψη των επενδύσεων. Αντίθετα η συγκράτηση της κατανάλωσης των μισθωτών επηρεάζει αρνητικά τη ζήτηση που με τη σειρά της συγκρατεί την ανοδική τάση των επενδύσεων. Η αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των μισθωτών είναι αφενός δυνατή, αλλά είναι και αναγκαία για την υλοποίηση μιας πολιτικής ανάκαμψης των επενδύσεων και ταχύτερης μεγέθυνσης της οικονομίας.

5. Τα στοιχεία για την παραγωγικότητα της οικονομίας δείχνουν ότι σε πολλούς κλάδους και τομείς της οικονομίας έντασης κεφαλαίου και γνώσης, η αύξηση της παραγωγικότητας επιτρέπει χωρίς δυσκολίες την μείωση του χρόνου εργασίας στις 35 ώρες, χωρίς μείωση των αποδοχών, ειδικά στις μεγάλες επιχειρήσεις. Σε επιχειρήσεις που υλοποιούν προγράμματα αναδιάρθρωσης και αύξησης της παραγωγικότητας θα ήταν δυνατόν να δοθούν πρόσθετα κίνητρα για την σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας.

6. Οι πολιτικές παρέμβασης στην αγορά εργασίας απαιτείται να ενισχυθούν με την αποτελεσματικότερη προστασία των ανέργων και των φτωχών, με την αύξηση των *κατώτερων* επιδομάτων ανεργίας στο 80% των εκάστοτε κατώτατων αποδοχών την επέκταση της επιδότησης και για 3 χρόνια την χορήγηση σε όλους τους ανέργους 5 μήνες μετά την εγγραφή τους στο μητρώο ανέργων, την παροχή πρόσθετων μέτρων προστασίας τους (επιδότηση ενοικίου, κάρτα απεριορίστων διαδρομών, μη διακοπή λογαριασμού κοινωφελών οργανισμών κ.α.).

Η Γ.Σ.Ε.Ε. διεκδικεί επίσης:

7. Τη σημαντική αύξηση των πόρων για την απασχόληση και την ανεργία, που πρέπει να προέλθουν από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και τη σύσταση Ειδικού Ταμείου για την απασχόληση και την ανεργία, οι πόροι του οποίου θα προέλθουν από άλλες πηγές (πχ αντισταθμιστικοί πόροι από τις δραστηριότητες έντασης τεχνολογίας και κεφαλαίου, ακίνητη περιουσία, ομόλογα, λαχεία, λόττο

κλπ) και δεν θα επιβαρύνουν το κόστος εργασίας ή θα αντλούνται από την , αντιλαϊκή έμμεση φορολογία.

- Τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης για τους μακράς διαρκείας ανέργους από νέες πηγές απασχόλησης, που σχετίζονται με κοινωνικές ανάγκες. Εκ του σύνεγγυς κοινωνικές υπηρεσίες, όπως οικιακές υπηρεσίες προς ηλικιωμένους, φροντίδα παιδιών, οικιακές εργασίες , μετακινήσεις μεταξύ σχολείου και κατοικίας κλπ
- Την ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών , από τοπικούς κοινωνικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, συνεταιρισμούς ανέργων κλπ με τομείς παρέμβασης πχ τη συντήρηση σπιτιών, την ανακύκλωση απορριμμάτων, την προστασία του περιβάλλοντος, τον τουρισμό κλπ.
- Την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε όλους τους μακροχρόνια ανέργους.
- Την προστασία των εργαζομένων από τις απολύσεις, με την επέκταση του νόμου 2112 και στους εργατοτεχνίτες, καθώς και τη λήψη ειδικών μέτρων προστασίας από καταχρηστικές απολύσεις των ηλικιωμένων εργαζομένων.
- Την "επιδότηση εργασίας" με προϋποθέσεις επανένταξης, και μόνο για ειδικές ευάλωτες ομάδες του εργατικού δυναμικού και σε θύλακες ανεργίας.
- Τη διαφανή διαχείριση και την αποτελεσματική αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων και ιδιαίτερα των κοινοτικών πόρων για την επαγγελματική κατάρτιση. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης με προγράμματα απασχόλησης και η διαρκής προσαρμογή τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αφού αυτό συνδέεται με την κοινωνική ασφάλιση.
- Μετά τη νομιμοποίηση, την κοινωνική ένταξη και διασφάλιση όλων των εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των απασχολουμένων αλλοδαπών.

6. Επίλογος

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας στην κατεύθυνση της πραγματικής σύγκλισης, στο πλαίσιο της ζώνης του Ευρώ και της εγκαθίδρυσης του ενιαίου νομίσματος, επιβάλλει την προσήλωση στην αύξηση της παραγωγικότητας, με παραγωγικούς, αναπτυξιακούς και τεχνολογικούς όρους, οι οποίοι θα βασίζονται στην αναβάθμιση των γνώσεων του εργατικού δυναμικού, στις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και ζωής των εργαζομένων, καθώς και στη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Η επιδίωξη διαμόρφωσης συνθηκών βελτίωσης του επιπέδου παραγωγικότητας και μείωσης της ανεργίας στην ελληνική οικονομία, με απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, μείωση του κόστους εργασίας, επέκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και της φτηνής εργασίας, θα συμβάλει στην επιδείνωση των εισοδηματικών και κοινωνικών ανισοτήτων, στην αύξηση του άνεργου εργατικού δυναμικού, στην αναβολή της αναδιάρθρωσης και αναβάθμισης του παραγωγικού

δυναμικού, μέσα από την βελτίωση των γνώσεων και ειδικοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Το αποτέλεσμα θα είναι η διατήρηση της παραγωγικότητας σε χαμηλά επίπεδα και η διαιώνιση του παραγωγικού αδιεξόδου της ελληνικής οικονομίας, για την επίλυση του οποίου θα κατατίθεται και στο μέλλον η κοινότυπη, παραδοσιακή και αναποτελεσματική πρόταση της μείωσης του κόστους εργασίας.

Για την αποτροπή αυτής της προοπτικής η ΓΣΕΕ διεκδικεί την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας με πολιτικές μακράς πνοής, οι οποίες μεταξύ των άλλων θα πρέπει να στοχεύουν:

α) Σε μια αναπτυξιακή πολιτική, της οποίας στο κέντρο βάρους θα πρέπει να βρίσκεται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

β) Σε μια οικονομική πολιτική, ο προσανατολισμός της οποίας απαιτείται να είναι η αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας καθώς και η επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης από την μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών.

Το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα θεωρεί ότι η επίδοση του εργαζόμενου εξαρτάται από ένα σύνολο παραγόντων, οι οποίοι συνθέτουν ένα αναβαθμισμένο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων και συγκροτούν μια διαφορετική αντίληψη για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με έμφαση σε ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως:

- η κατάλληλη πολιτική επενδύσεων σε τεχνογνωσία και οργάνωση, σε ανθρώπινους πόρους, σε εξοπλισμός, σε υποδομές κ.λ.π.
- οι αναβαθμισμένες συνθήκες εργασίας (οικονομικές, οργανωτικές, περιβαλλοντικές, κοινωνικές).
- η ποιότητα και ο βαθμός αξιοποίησης των μέσων παραγωγής

Με βάση αυτή την στρατηγική, η ΓΣΕΕ θεωρεί ότι η πορεία των επιχειρήσεων σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον με βιώσιμες και σταθερές θέσεις απασχόλησης είναι συνυφασμένη:

- με την έμπρακτη αναγνώριση της συμβολής των εργαζομένων στο θετικό οικονομικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων
- με την διαμόρφωση ενός πλαισίου συνθηκών εργασίας και αμοιβών, ικανού να συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, παράλληλα με τον σεβασμό των εργασιακών και ασφαλιστικών τους δικαιωμάτων, των συνδικαλιστικών και δημοκρατικών τους ελευθεριών
- με την διαμόρφωση μια σύγχρονης και αποτελεσματικής πολιτικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων και την αναβάθμιση

του επιπέδου των εργαζομένων

- με την ενίσχυση της θέσης των εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία, παράλληλα με την ενίσχυση της συμμετοχής και του εργατικού ελέγχου στα πλαίσια ενός ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα οργάνωσης των επιχειρήσεων

Οι άξονες αυτοί αναδεικνύουν την ποιοτική διάσταση της ανταγωνιστικότητας η οποία συμβαδίζει με τα σύγχρονα κοινωνικά – ποιοτικά – παραγωγικά και τεχνολογικά δεδομένα του 21^{ου} αιώνα.

Επιπλέον, οι άξονες αυτοί συγκροτούν την στρατηγική "ανταγωνιστικότητα – ποιότητα", που διεκδικούν τα συνδικάτα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε αντιδιαστολή με την στρατηγική "ανταγωνιστικότητα – ποσότητα" που προωθούν οι οικονομικές πολιτικές και οι επιχειρήσεις.

Σ' αυτή την οικονομική και κοινωνική συγκυρία το σ.κ. είναι συσπειρωμένο και σε ετοιμότητα για να διεκδικήσει δραστική μείωση της ανεργίας στη χώρα μας.

Είμαστε αποφασισμένοι να μην επιτρέψουμε περιορισμό των ασφαλιστικών δικλείδων κοινωνικής προστασίας.

Η απάντησή μας για την μετάΟΝΕ εποχή είναι η διαρκής ανακατανομή του παραγόμενου πλούτου υπέρ του κόσμου της εργασίας με πολιτικές που θα υπακούουν στις κοινωνικές ανάγκες και θα εξασφαλίζουν πλήρη και ελεύθερα επιλεγμένη απασχόληση για όλους.

Χρέος της πολιτείας θεωρούμε ότι είναι η υιοθέτηση των προτάσεων του συνδικαλιστικού μας κινήματος για την καταπολέμηση της ανεργίας και την υλοποίηση του κοινωνικού κράτους, για την πρόοδο και την ευημερία όλων των πολιτών.

Παρατηρήσεις της ΓΣΕΕ επί του κειμένου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναφορικά με τις προτεινόμενες αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις

Οι προτεινόμενες αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις

Το συνδικαλιστικό κίνημα έχει κατ' επανάληψη επισημάνει ότι το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα έχει ανάγκη αναβάθμισης ώστε να αποτελεί κίνητρο για την αύξηση της παραγωγικότητας και όχι να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την υποβάθμιση και την περαιτέρω επιδείνωση του.

Στα πλαίσια αυτά η ΓΣΕΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές μείωσης και συμπίεσης του κόστους εργασίας μεταφραζόμενες σε πολιτικές αύξησης της ευελιξίας της εργασίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, έχουν αποδεδειγμένα καταστεί αναποτελεσματικές, αναξιόπιστες και παράλληλα κοινωνικά αδιέξοδες.

Η ευελιξία της εργασίας δεν μπορεί να αποτελεί λύση στο πρόβλημα της ανεργίας την ίδια στιγμή μάλιστα που η ανεργία συνεχώς αυξάνει και η ευελιξία κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας επεκτείνει και εντείνει την παρουσία της, τόσο ως προς την νόμιμη όσο και ως προς την παράνομη διάστασή της.

Τα προτεινόμενα μέτρα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, παρότι επιχειρούν να αμβλύνουν τις εντυπώσεις που δημιούργησε η αρχική ανακοίνωση μέτρων άκρατης ευελιξίας, κινούνται ουσιαστικά στην ίδια κατεύθυνση. Ανάγοντας την ανάγκη μείωσης του κόστους εργασίας σαν κύριο εργαλείο πολιτικής επιδιώκεται η καταπολέμηση της ανεργίας ακόμη και με το μέτρο της διευκόλυνσης των απολύσεων. Η Γ.Σ.Ε.Ε. απορρίπτει αυτές τις προτάσεις και αρνείται την συζήτηση επ' αυτών. Όχι μόνο για το γεγονός ότι αποδιαρθρώνουν ακόμη περισσότερο την εργασία και την ασφάλειά της αλλά και γιατί δεν πρόκειται να οδηγήσουν – το αντίθετο μάλιστα – σε αύξηση του όγκου της σταθερής απασχόλησης.

Ειδικότερα στο κεφάλαιο με τίτλο "Ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για την τόνωση της απασχόλησης, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των εργαζομένων και την προώθηση δραστηριοτήτων νέας οικονομίας" προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

α) Διευθέτηση – Ευελιξία στον χρόνο εργασίας,

β) Μερική απασχόληση,

γ) Αναρρύθμιση συστήματος μείωσης προσωπικού,

δ) Μείωση εργοδοτικής επιβάρυνσης.

Η Γ.Σ.Ε.Ε. με δεδομένη την αρνητική θέση της σας γνωστοποιεί αναλυτικά την ουσία της αντίθεσή της.

1. Αναρρύθμιση συστήματος μείωσης προσωπικού

Η φιλοσοφία του προτεινόμενου μέτρου αποβλέπει στην αύξηση των δυνατοτήτων απελευθέρωσης των επιχειρήσεων από τις διαδικασίες που ρυθμίζονται από το καθεστώς των ομαδικών απολύσεων. Και τούτο γιατί επεκτείνεται στις επιχειρήσεις με μέγεθος απασχόλησης 51-249 εργαζόμενους (788 βιομηχανικές επιχειρήσεις – 14,1% του συνόλου της βιομηχανίας – 88.505 εργαζόμενους – 36,4% των απασχολουμένων στη βιομηχανία – στους κλάδους κυρίως Τροφίμων και Ποτών, Ένδυσης, Χημικών Προϊόντων, Ελαστικού και Πλαστικών Υλών καθώς και μη Μεταλλικών Ορυκτών) η δυνατότητα να προβαίνουν σε ανεξέλεγκτες απολύσεις μέχρι 5 εργαζομένους τον μήνα πριν υποχρεωθούν να τηρήσουν την διαδικασία των ομαδικών απολύσεων. Σε αυτές μπορούν να προβούν, χωρίς αριθμητικούς περιορισμούς με την προϋπόθεση ότι θα ακολουθήσουν την υποχρέωση πληροφόρησης και διαβούλευσης με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και μετά τον έλεγχο της αρμόδιας διοικητικής αρχής. Κατά συνέπεια με την αύξηση του ορίου του μεγέθους απασχόλησης ως προς το 2% των ελεύθερων απολύσεων μηνιαίως επί του προσωπικού πριν την διαδικασία των ομαδικών απολύσεων, επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη διευκόλυνση για τις επιχειρήσεις να απολύουν το "πλεονάζον" προσωπικό τους.

Το επιχείρημα ότι το μέτρο αυτό αποβλέπει στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων που βρίσκονται στο όριο των 50 απασχολούμενων προκειμένου να προβαίνουν σε νέες προσλήψεις δεν ευσταθεί αλλά αντίθετα οι επιχειρήσεις που μέχρι σήμερα θα είχαν την δυνατότητα να απολύουν ελεύθερα και χωρίς την διαδικασία των ομαδικών απολύσεων, θα μπορούν να απολύουν 60 εργαζόμενους τον χρόνο αντί των 12 όπως ισχύει σήμερα. Το στοιχείο αυτό είναι ακόμη περισσότερο ανησυχητικό αν ληφθεί υπόψη ότι ο ισχύων σχετικός νόμος παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής του μέτρου των ομαδικών απολύσεων και σε διαφορετικές εκμεταλλεύσεις τις ίδιας επιχείρησης οι οποίες λογίζονται και ως αυτόνομες μονάδες.

Η ουσιαστική λοιπόν, απελευθέρωση των ατομικών απολύσεων πριν την εφαρμογή της διαδικασίας των ομαδικών απολύσεων που κρίνονται από την εργοδοσία ως χρονοβόρα και γραφειοκρατική θα είναι το αποτέλεσμα του προτεινόμενου μέτρου που διατηρεί το ποσοστό του 2% για τις επιχειρήσεις που απασχολούν από 250 εργαζόμενους (197 βιομηχανικές επιχειρήσεις – 3,5% του συνόλου της βιομηχανίας με 75.314 εργαζόμενους – 31% των απασχολούμενων στην βιομηχανία στους κλάδους κυρίως Τροφίμων και Ποτών, Μεταλλικών Ορυκτών, Βασικών Μετάλλων, προϊόντων από Χαρτί, Εξοπλισμού Μεταφορών, Ηλεκτρικών Μηχανών και Συσκευών). Παράλληλα το όριο για τις ομαδικές απολύσεις καταλήγει στο 2% αρχίζοντας από το 25% όπως ισχύει στις επιχειρήσεις των 20 εργαζομένων. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι στις κάτω των 20 εργαζομένων επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν τον κύριο όγκο των επιχειρήσεων (82,5% των επιχειρήσεων με 32,5% των απασχολούμενων στη βιομηχανία, με απασχόληση άνω των 10 ατόμων) δεν ισχύει ο θεσμός των ομαδικών απολύσεων και ο αριθμός των ατομικών

απολύσεων είναι ανεξέλεγκτος. Τέλος, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε την λειτουργία και συχνή εφαρμογή του θεσμού της διαθεσιμότητας.

Η "ορθολογικοποίηση" επομένως, της κλίμακας για τις ομαδικές απολύσεις με τους όρους που προτείνει το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ουσιαστικά συμβάλλει στην αύξηση των απολύσεων σε μια χρονική περίοδο που η ανεργία στη χώρα μας παρουσιάζει ανοδική πορεία.

2. Διευθέτηση – Ευελιξία στον χρόνο εργασίας

Το συνδικαλιστικό κίνημα έχει κατ΄ επανάληψη εκφράσει την άποψη ότι η πολιτική του εργάσιμου χρόνου θα πρέπει να στηρίζεται στην μείωση της εβδομαδιαίας εργασίας σε 35 ώρες με διατήρηση των αποδοχών, με στόχο την αύξηση της απασχόλησης, την μείωση της ανεργίας αλλά και την δικαιότερη κατανομή του παραγόμενου πλούτου υπέρ της εργασίας.

Η ΓΣΕΕ ως προς τις πρακτικές διευθέτησης του χρόνου εργασίας, θεωρεί ότι αυτές δεν συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης λόγω της δυνατότητας κάλυψης των αναγκών των επιχειρήσεων με το ήδη υπάρχον προσωπικό. Αντίθετα, όπως αποδεικνύεται από την σύγχρονη έρευνα, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν την ευελιξία του χρόνου εργασίας, προκειμένου να δημιουργήσουν συνθήκες ταχύτερης προσαρμογής στις μεταβολές της αγοράς, με μεγαλύτερη εντατικοποίηση και αξιοποίηση της πυκνότητας του χρόνου εργασίας.

Η νέα πρόταση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για συνδυασμό ετήσιας διευθέτησης και μείωσης του συνολικού ετήσιου εργάσιμου χρόνου με συλλογική σύμβαση (με μέσο όρο την 38ωρη εβδομαδιαία εργασία) διακρίνεται από μία λογική παραπέρα απορύθμισης των εργασιακών σχέσεων, γιατί:

α) Ο εργοδότης διατηρεί ουσιαστικά το δικαίωμα διαχείρισης του διευθετούμενου εργάσιμου χρόνου σε ετήσια βάση και σε μεγαλύτερο αριθμό ωρών.

β) Στις επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν σωματεία, όπως συμβαίνει στην συντριπτική τους πλειοψηφία, η εφαρμογή του μέτρου θα οδηγήσει ουσιαστικά σε μονομερή διευθέτηση λόγω των εργοδοτικών πιέσεων.

γ) Η παγίωση του μέτρου μετά από διετή εφαρμογή του αντιστρατεύεται την έννοια της συλλογικής αυτονομίας.

Από την άλλη πλευρά η αύξηση του κόστους των υπερωριών και της υπερεργασίας καθώς και ο περιορισμός της τελευταίας με την μείωση του νόμιμου εβδομαδιαίου ωραρίου σε 43 ώρες, κινούνται σε σωστή κατεύθυνση σύμφωνα άλλωστε και με τις προτάσεις των συνδικάτων αλλά δυστυχώς αναιρούνται εφόσον συνδυάζονται με τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας.

3. Η μερική απασχόληση

Στις προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δεν περιλαμβάνονται βασικές θέσεις της ΓΣΕΕ όπως π.χ. προσδιορισμός ορίου των μερικά απασχολούμενων σε κάθε επιχείρηση και ως εκ τούτου η προτεινόμενη από το

Υπουργείο περιορισμένη αύξηση του ωρομισθίου των μερικά απασχολούμενων καθώς και η επίσης προτεινόμενη ενίσχυση του εισοδήματος του μερικά απασχολούμενου μακροχρόνια ανέργου κατά 1/3 του επιδόματος ανεργίας δεν αρκούν για να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά χαρακτηριστικά αυτής της μορφής απασχόλησης. Πολύ περισσότερο όταν εισάγουν την "σπαστή" μερική απασχόληση. Επιμένουμε ότι η διεύρυνση της μερικής απασχόλησης ιδιαίτερα στις συνθήκες χαμηλής εισοδηματικής ικανότητας που υπάρχουν στη χώρα μας θα αυξήσει τη ζώνη φτώχειας χωρίς να μειώσει την πραγματική ανεργία.

4. Η μείωση της εργοδοτικής επιβάρυνσης

Οι επικαλούμενες επιδοτήσεις των εργοδοτικών εισφορών ως κίνητρο αύξησης της απασχόλησης αποτελούν μέτρο αποσπασματικού χαρακτήρα που ουσιαστικά λειτουργεί ως έμμεση χρηματοδότηση και σε βάρος του ασφαλιστικού συστήματος.

Αν διασφαλιζόταν πλήρως η ροή των σχετικών πόρων προς το Ασφαλιστικό Σύστημα κι αν υπάρξουν εγγυήσεις για μετρήσιμα αποτελέσματα του μέτρου στη μείωση της ανεργίας, η Γ.Σ.Ε.Ε. θα μπορούσε να συζητήσει τις προϋποθέσεις εφαρμογής του, αν και ενόψει του επικείμενου Διαλόγου για το ασφαλιστικό, το θέμα θα πρέπει να παραπεμφθεί εκεί.

Θεωρούμε πολύ σημαντικό το ζήτημα των πηγών κάλυψης των απωλειών των ασφαλιστικών ταμείων με δεδομένη τη θέση της κυβέρνησης για ανάγκη περιορισμού των δημόσιων ελλειμμάτων και επομένως την πιθανή μη κάλυψή τους από τον κρατικό Προϋπολογισμό, σύμφωνα άλλωστε και με τις σχετικές κοινοτικές κατευθύνσεις.

Το συνδικαλιστικό κίνημα έχοντας αναλυτικά καταθέσει τις απόψεις του για την φιλοσοφία και την ειδικότερη διάσταση των μέτρων που εξαγγέλθηκαν από την αρμόδια κυβερνητική επιτροπή και εξειδικεύθηκαν από τις πρόσφατες προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, θεωρεί ότι η αύξηση της ευελιξίας της εργασίας δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ανεργίας αλλά αντίθετα δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για το περιεχόμενο των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Οι προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κινούνται σε μια κατεύθυνση σταδιακής απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων. Ιστορικά οι προτάσεις για την ανάγκη ενός "σοκ" στην αγορά εργασίας με την λήψη ακραίων μέτρων ευελιξίας αποτέλεσαν και το έναυσμα του διαλόγου του 1997. Παρά τις αντιδράσεις των συνδικάτων τα μέτρα ευελιξίας αποτέλεσαν περιεχόμενο του Ν. 2639/98 με την δυνατότητα διάβρωσης του περιεχομένου των κλαδικών συμβάσεων στις προβληματικές περιοχές, στην επέκταση της μερικής απασχόλησης και στην συμβατική διευθέτηση του χρόνου εργασίας.

Σήμερα επιχειρείται με τις νέες προτάσεις η περαιτέρω απορρύθμιση της αγοράς εργασίας και η διευκόλυνση των εργοδοτών να μειώνουν ανεξέλεγκτα το προσωπικό τους με το επιχείρημα ότι η απελευθέρωση του αριθμού των απολύσεων θα συμβάλλει στην αύξηση της απασχόλησης.

Οι εξελίξεις στην απασχόληση το 1999

του Γιώργου Κρητικίδη

Τα στοιχεία της Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ για το β΄ τρίμηνο του 1999 σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του προηγούμενου έτους, ενισχύουν τις δυσοίωνες προβλέψεις, παρά τις αντίθετες εξαγγελίες και προσπάθειες των φορέων που εφαρμόζουν τις πολιτικές απασχόλησης, πίνακας 1.

Την θετική μεταβολή της απασχόλησης μεταξύ 1997&1998 διαδέχθηκε μια μικρή μείωση κατά την περίοδο 1998-1999 κατά 27.400 άτομα περίπου ή ποσοστό –0,7%. Η μείωση αναφέρεται στους άνδρες (37.700 άτομα περίπου), ενώ αντίθετα ο αριθμός των απασχολουμένων γυναικών αυξήθηκε κατά 10.300 άτομα. Η θέση των νέων μέχρι 29 ετών επιδεινώνεται καθώς η απασχόλησή τους μειώνεται κατά 33.400 περίπου άτομα, από τα οποία πάνω από το 90% (30.400) είναι άνδρες. Αύξηση της απασχόλησης παρουσιάζεται μόνο στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 45 και 65 ετών.

Πίνακας 1

Απασχόληση και ανεργία κατά ομάδες ηλικιών

	1999		1998		1999-98		% Μεταβολής	
	Απασχό-ληση	Άνεργοι	Απασχό-ληση	Άνεργοι	Απασχό-ληση	Άνεργοι	Απασχό-ληση	Άνεργοι
Σύνολο	**3.933,8**	**523,4**	**3.967,2**	**478,5**	**-27,4**	**44,9**	**-0,7%**	**9,4%**
15 – 19	64,3	44,8	78,2	43,8	-13,9	1,0	-17,7%	2,2%
20 – 24	313,1	130,7	320.5	124.5	-7,4	6,2	-2,3%	5,0%
25-29	484,3	106,0	495,8	98,8	-11,5	7,2	-2,3%	7,2%
30-44	1.600,8	159,1	1.604,1	141,4	-3,3	17,7	-0,2%	12,5%
45-64	1.372,3	81,3	1.356,0	68,2	16,3	13,1	1,25	19,35
65 & άνω	104,9	1,5	112,5	1,9	-7,6	-0,4	-6,7%	-20,7%
15-29	**861,8**	**281,4**	**894,5**	**267,1**	**-32,5**	**14,3**	**-3,7%**	**5,4%**
30 & άνω	**3.078,1**	**242,0**	**3.072,7**	**211,5**	**5,4**	**30,5**	**0,2%**	**14,4%**
Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 1998, 1999 β΄ τριμήνου								

Η μείωση της απασχόλησης συντελείται κυρίως στο πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα της οικονομίας, ενώ ο τριτογενής τομέας της οικονομίας απορροφά εν μέρει μόνο, τις μειώσεις των δύο πρώτων. Στους άνδρες η αύξηση που συντελείται στο τριτογενή τομέα δεν είναι ικανή να απορροφήσει τις μειώσεις των άλλων τομέων με αποτέλεσμα η μεταβολή στους άνδρες να είναι αρνητική. Αντίθετα στις γυναίκες αρνητική είναι μόνο η μεταβολή στον πρωτογενή τομέα ενώ είναι θετική στον δευτερογενή και τριτογενή, με αποτέλεσμα την θετική μεταβολή της γυναικείας απασχόλησης, πίνακας 2.

Πίνακας 2

Μεταβολές της Απασχόλησης κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

	1999	**1998**	**1998-99**	**% Μεταβολής**
Και τα δύο φύλα				
Σύνολο	**3.939.791**	**3.967.167**	**-27.376**	**-0,7%**
Πρωτογενής	669.145	704.204	-35.059	-5,0%
Δευτερογενής	901.598	913.847	-12.249	-1,3%
Τριτογενής	2.369.046	2.349.117	19.929	0,8%
Άνδρες				
Σύνολο	**2.466.481**	**2.504.168**	**-37.687**	**-1,5%**
Πρωτογενής	385.322	406.859	-24.537	-5,3%
Δευτερογενής	714.963	733.973	-19.010	-2,6%
Τριτογενής	1.366.196	1.363.338	2.858	0,2%
Γυναίκες				
Σύνολο	**1.473.310**	**1.462.999**	**10.311**	**0,7%**
Πρωτογενής	283.823	297.345	-13.522	-4,5%
Δευτερογενής	186.636	179.875	6.761	3,8%
Τριτογενής	1.002.849	985.780	17.069	1,7%
Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 1998, 1999 β΄ τριμήνου				

Η πλήρης απασχόληση μειώθηκε κατά 0,8%, αντίθετα από την μερική απασχόληση η οποία αυξάνεται κατά 0,7%. Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης αυξάνεται οριακά από 6,0% το 1998 σε 6,1% το 1999. Η αύξηση της μερικής απασχόλησης συντελείται κυρίως στο τριτογενή τομέα (11,7%), μα αποτέλεσμα το ποσοστό της μερικής απασχόλησης στον τομέα αυτό να φθάνει το 5,7% το 1999, έναντι 5,2% το 1998, πίνακας 3.

Πίνακας 3

Μεταβολές της Πλήρους και Μερικής Απασχόλησης

	1999		1998		1999-98		% Μεταβολής	
	Πλήρης	Μερική	Πλήρης	Μερική	Πλήρης	Μερική	Πλήρης	Μερική
Και τα δύο φύλα								
Σύνολο	**3.701,3**	**238,5**	**3.730,3**	**236,9**	**-29,0**	**1,6**	**-0,8%**	**0,7%**
Α΄ γενής	594,5	74,7	616,5	87,7	-22,1	-13,0	-3,6%	-14,8%
Β΄ γενής	873,3	28,3	885,9	27,9	-12,7	0,5	-3,2%	1,5%
Γ΄ γενής	2.233,6	135,4	2.227,9	121,2	5,8	14,2	0,3%	11,7%
Άνδρες								
Σύνολο	**2.377.8**	**88,7**	**2.421,1**	**83,1**	**-43,3**	**5,6**	**-1,8%**	**6,7%**
Α΄ γενής	357,8	27,5	375,3	31,5	-17,5	-4,1	-4,7%	-12,8%
Β΄ γενής	695,8	19,1	714,8	19,2	-19,0	0,1	-2,7%	-0,2%
Γ΄ γενής	1.324,1	42,1	1.330,9	32,4	-6,8	9,7	-0,5%	29,8%
Γυναίκες								
Σύνολο	**1.323,5**	**149,8**	**1.309,2**	**153,8**	**14,3**	**-4,0**	**1,1%**	**-2,6%**
Α΄ γενής	236,6	47,2	241,2	56,2	-4,6	-9,0	-1,9%	-16,0%
Β΄ γενής	177,4	9,2	171,1	8,8	6,3	0,5	3,7%	5,3%
Γ΄ γενής	909,5	93,3	896,9	88,9	12,6	4,5	1,4%	5,1%
Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 1998, 1999 β΄ τριμήνου								

Μείωση της πλήρους απασχόλησης συναντάμε μόνο στους άνδρες και σε όλους τους τομείς παραγωγής, ενώ αντίθετα η αύξηση της μερικής απασχόλησης στον τριτογενή τομέα των ανδρών, επιφέρει θετική μεταβολή στην μερική απασχόληση αυτών κατά 6,7%.

Στις γυναίκες η πλήρης απασχόληση αυξάνεται, πλην του πρωτογενή τομέα, ενώ η μείωση της μερικής απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα, μειώνει την μερική απασχόληση των γυναικών κατά 2,6%.

Η μείωση προέρχεται κυρίως από τις κατηγορίες των Αυτοαπασχολούμενων και των Βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση, ενώ αντίθετα αυξήσεις έχουμε στις κατηγορίες Εργοδοτών και Μισθωτών.

Ειδικότερα η αύξηση στους μισθωτούς οφείλεται στις αυξήσεις του τριτογενή τομέα της οικονομίας, ενώ των εργοδοτών προέρχεται κυρίως από την αύξηση στον πρωτογενή τομέα. Στους μισθωτούς η μεταβολή σε θέσεις μόνιμης εργασίας είναι μεγαλύτερη έναντι της αύξησης των θέσεων προσωρινής εργασίας, με αποτέλεσμα το ποσοστό προσωρινής εργασίας να μειωθεί από 13,0% το 1998 σε 12,9% το 1999. Επιπλέον η μεταβολή στις θέσεις μόνιμης εργασίας είναι θετική σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ενώ στις θέσεις προσωρινής εργασίας θετική είναι η μεταβολή μόνο στον τριτογενή τομέα.

Ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 44.850 άτομα υπερβαίνοντας πλέον τις 500.000, ενώ το ποσοστό ανεργίας φθάνει το 11,7% (1999). Το ποσοστό ανεργίας των νέων μέχρι 29 ετών πλησιάζει το 25%, ενώ στις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό είναι 33%, πίνακας 4.

Η μεταβολή του αριθμού των ανέργων οφείλεται σε ποσοστό 71% στην αύξηση των ανέργων γυναικών (32.000 περίπου γυναίκες). Η μεταβολή των ανέργων οφείλεται στην αυξητική τάση του αριθμού των ανέργων άνω των 30 ετών (οι οποίοι αυξήθηκαν κατά 30.500 άτομα). Αυτό σημαίνει ότι το 68% της μεταβολής των ανέργων, οφείλεται στην είσοδο ανέργων από 30 ετών και άνω, και ότι οι γυναίκες συμμετέχουν στην εν λόγω αύξηση κατά τα 3/4.

Οι μακροχρόνια άνεργοι αυξήθηκαν κατά 35.600 άτομα, αντιστοιχώντας πλέον στο 60% περίπου του συνόλου των ανέργων, έναντι του 56,5% του προηγούμενου έτους. Η εν λόγω αύξηση αντιστοιχεί στο 80% της μεταβολής των ανέργων, ενώ κατά τα 2/3 συμμετέχει στην αύξηση αυτή η μεταβολή των μακροχρόνια ανέργων άνω των 30 ετών.

Πίνακας 4

Μεταβολές των Ανέργων

	1999	**1998**	**1998-99**	**% Μεταβολής**
Και τα δύο φύλα				
Σύνολο	**523.374**	**478.535**	**44.874**	**9,4%**
15-29 ετών	281.409	267.067	14.309	5,4%
Νεοεισερχόμενοι	*243.359*	*231.655*	*11.704*	*5,1%*
Νέοι 15-29	192.250	186.345	5.905	3,2%
> 12 μηνών	*305.957*	*270.364*	*35.593*	*13,2%*
15-29 >12	157.421	144.473	12.948	9,0%
Άνδρες				
Σύνολο	**201.786**	**188.778**	**13.086**	**6,9%**
15-29 ετών	107.770	102.487	5.270	5,1%
Νεοεισερχόμενοι	*80.018*	*75.117*	*4.901*	*6,5%*
Νέοι 15-29	70.884	67.008	3.876	5,8%
> 12 μηνών	*106.185*	*88.894*	*17.291*	*19,5%*
15-29 >12	54.323	43.657	10.666	24,4%
Γυναίκες				
Σύνολο	**321.588**	**289.757**	**31.788**	**11,0%**
15-29 ετών	173.639	164.580	9.039	5,5%
Νεοεισερχόμενοι	*163.341*	*156.538*	*6.803*	*4,3%*
Νέοι 15-29	121.366	119.338	2.028	1,7%
> 12 μηνών	*199.771*	*181.470*	*18.301*	*10,1%*
15-29 >12	103.098	100.815	2.283	2,3%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 1998, 1999 β΄ τριμήνου

Οι νεοεισερχόμενοι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 11.700 άτομα με ισόποση αναλογία 50% - 50%, μεταξύ των νέων μέχρι 29 ετών και των άνω των 30 ετών.

Οι άνεργοι που έχουν εργασθεί στο παρελθόν αυξάνονται περίπου κατά 28.700 άτομα και αναλογούν στο 53% της μεταβολής των ανέργων. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται στην αύξηση των γυναικών σε αναλογία που υπερβαίνει τα 3/4, (η αντίστοιχη αναλογία για τους νέους μέχρι 29 ετών πλησιάζει το 85%).